הוא בדבר הכלים הנזכרים בחיי מוהר"ן [סיפורים חדשים אות ה'], אשר בהם בעצמם [נמצאים] כלי המלאכה שנפעלים על ידם. כי עיקר כל השגה מהשגותיו, תתפעל ותהיה בהתיקונים-להמשכת ותועלת השגות התורה-שנמצאים בה בעצמה, כעין המבואר לקמן סי' וא"ו וסימן ס' ליקוטי-א', וסי' ז' ליקוטי תנינא, ועוד בכמה מאמרים. וכעין המבואר ונודע באזהרות הכתוב וקשרתם לאות על ידיך וגו', שאף על פי שכוונת הכתוב הוא על כלליות התורה [וגם נראה מלשונו כאינו מזהיר רק על דברי התורה אשר זולתו לקשרם לאות וכו'], ובכל זאת הודיעונו חז"ל באמיתת כוונת הכתוב-וענינו-על עצמו, [ואדרבא, זולת עצמו וענינו אין צריך כלל לקשרם על היד וכו'], שאם יחסר בכתיבת התפילין אפילו אות אחת מהכתוב הזה: וקשרתם וגו', אין עוד בקשירתם שום תועלת, עד שגם כשמקשרים אותם עוברים על אזהרת הכתוב. וכן באזהרת הכתוב: וכתבתם וגו', ובאזהרת הכתוב: ולמדתם וגו' בשכבך ובקומך, אשר [לדעת כמה פוסקים] גם הדברים האלה עצמם בכלל החיוב ואזהרת הכתוב, שאם אין אומרים אותם בזמן שכיבה וקימה עוברים על המצוה הזאת. וחכמי הקבלה מפליגים ברוממות כל אות ואות שבפרשיות האלה, אשר הן הן האורות והמוחין המוכרחין לכל איש ואיש. וממילא מבואר, שגם דברי האזהרה שעל זה, בכלל האורות והתיקונים האלה, וכן לענין קריאת שמע הנ"ל. [כלל הרביעי: שכל מאמר והשגה מהשגותיו הקדושים, נמשכת ועומדת יותר בהתיקונים הנזכרים בה, כעין המבואר לקמן בסי' ו' ליקוטי-א', ובסימן ס' ליקוטי-א', ובסימן ז' ליקוטי תנינא, ועוד בכמה מאמרים. וכעין המבואר ונודע בפקודת הכתוב: וקשרתם לאות וגו'. שגם אם סובב הכתוב על כלליות התורה, וגם נראה מפשיטות לשון הכתוב כאינו מצוה רק על דברי התורה אשר זולתו, לקשרם לאות וכו', ובכל זאת הודיעונו חז"ל ט) באמיתת כוונת הכתוב, על עצמו ועל פרשייתו לבד. כי גם מעצם הפקודה הזאת אם יחסר אות אחת, אין בהקשירה שום ממש כלל. וחכמי הקבלה יא) מפליגים ברוממות כל אות ואות מאלה הפרשיות, הנקראים בשם כתרא דמלכא, והאור והמוח שבכל אות ואות מחויב ומוכרח מאד לכל איש ואיש בכל יום ויום, ומבואר ונראה מדבריהם שגם האותיות מדברי הפקודה הזאת בעצמה וקשרתם וגו' נמצאים באלה האורות והמוחין. וכן נמצא הדוגמא הזאת בהכתוב: וכתבתם וגו'. ועוד נמצא לזה הרבה דוגמאות וראיות כאשר יבין המעיין בעצמו]:

ביאור על כלל ד'

(מח"י הכללים של הקדמת ספר ביאהל"ק)

כלל ד' הוא כלל דק ורוחני שמאוד קשה להבנה. ננסה בסייעתא דשמיא לקרב אותו קצת אל השכל.

ר' אברהם מביא בתוכו 2 משלים:

משל ראשון: מרבינו עצמו, מחיי מוהר"ן (אות פ"ה). וז"ל שם: וראה שם ספר והיו בו צירופי אותיות וכו', והיה מצוייר בהספר כלים ובתוך הכלים היו אותיות, גם היה בתוך הכלים אותיות של כלים שיכולין לעשות על ידם אלו הכלים, עכ"ל.

משל שני: של ראב"ן עצמו, מהפסוק "וקשרתם" שנמצא בתוך פרשת קריאת שמע.

הצד השווה בשתי המשלים (לפני שניכנס להבנה של הדברים בעומק) הוא שיש 2 בחינות שהם אחודים יחד.

במשל הראשון: 2 הבחינות הם ה"**אותיות**" (ובלשון ר' אברהם: כלי המלאכה) וה"**כלים**" (שנוצרו על ידם). האותיות הם הבוראים, והכלי הוא הנברא; והבורא והנברא אחודים יחדיו, כי האותיות (הבוראים) נמצאים בתוך הכלי עצמו (הנברא).

במשל השני: 2 הבחינות הם: הפסוק של ציווי מצוות התפילין – "**וקשרתם**", ופרשת "**שמע**" שהיא פרשת התפילין בעצמה. והם אחודים כאחד – ציווי התפילין נמצא בתוך פרשת התפילין עצמה (והוא זה שיצר כביכול את אותה פרשה שתיהפך להיות פרשת התפילין, מפני שהוא כתוב בתוכה). וזה ממש כעין המשל הראשון שהאותיות שיוצרים את הכלי נמצאים בתוכו.

הנמשל בתורת רבינו: 2 הבחינות שנמצאים בכל תורה הם: ה"**תיקונים**" (הנזכרים בתורה) והתורה שהיא ה"**השגה**" בעצמה. והם אחודים יחדיו – כי התיקונים שיצרו את ההשגה, נמצאים בתוך ההשגה בעצמה (כעין האותיות שבתוך הכלים, ופסוק וקשרתם שבתוך פרשת שמע).

כך נראה למדייק בלשונו, ונצטט: כי עיקר כל **השגה מהשגותיו**, *תתפעל* (= תיווצר) ותהיה בה**תיקונים** שנמצאים בה בעצמה. דהיינו שהתיקונים הם הפועלים, וההשגה היא *נפעלת* על ידם, והפועֵל נמצא בתוך הנפעל.

בהמשך ננסה לבאר דבריו בסייעתא דשמיא.

●

כעת נתמקד בנקודה אחרת. ר' אברהם משתמש פעמיים בכפילות לשון: כי עיקר כל השגה מהשגותיו "**תתפעל ותהיה**" בהתיקונים – "**להמשכת ותועלת**" השגות התורה – שנמצאים בה בעצמה.

בהמשך בנוסח הקצר יש ג"כ אותו כפילות לשון: כל מאמר והשגה מהשגותיו הקדושים, "**נמשכת ועומדת**" יותר בהתיקונים הנזכרים בה.

ונראה למעיין שכל שלושת הכפילויות (תתפעל ותהיה; להמשכת ותועלת; נמשכת ועומדת) משמעותם אחת: הלשון הראשונה (שבכל כפילות): תתפעל, וכן בהמשך: להמשכת, או: נמשכת, הכוונה על מה שרבינו המשיך את התורה וההשגה מ'אין' ל'יש', הפך מנסתר (וממקיף) לנגלה (ופנימי).

הלשון השניה: ותהיה, ובהמשך: ותועלת, או ועומדת, הכוונה היא שגם כעת אחרי שרבינו כבר המשיך את ההשגה מאין ליש, ההשגה אמורה להביא תועלת, והתועלת היא העמידה וההוויה שלה, (כי כשההשגה מולידה פירות – המאור שבה מחזיר למוטב וכו' – זה הקיום והשמירה של ההשגה).

ור' אברהם מגלה שהן מה שרבינו המשיך את התורה לעולם, והן כעת התועלת שתורת רבינו מועילה לכל נפש מישראל, זה תלוי בתיקונים שנמצאים בתוך התורה וההשגה בעצמה.

בכדי להבין את דבריו כראוי, החלטנו להתחיל מהכיוון ההפוך, לחפש ולשוטט בדוגמאות שר' אברהם משתמש בכלל ד' במשך ספרו ביאור הליקוטים, כדי שדרך הדוגמאות יקל עלינו להבין את דבריו. וגילינו שר' אברהם משתמש בכלל זה לאחד משתי הנושאים הנ"ל: או לעניין המשכת התורה, או לעניין התועלת שהיא מביאה (כעת אחרי שהתורה כבר התגלתה בעולם).

חילקנו את הדוגמאות ל-6 מחלקות, כששלושת המחלקות הראשונות שייכים לנושא הראשון: להמשכת התורה; ושלושת המחלקות הנוספות שייכות לתועלת, להוויה ולקיום (- לעמידה) שלה.

מחלקה א'.

הפעולות (– התיקונים) שרבינו עשה כהקדמה להשגת כל תורה, דהיינו התשלום (כביכול) שרבינו שילם למעלה בשביל שיגלו לו השגה מסוימת (כעין מה שכתוב בחיי מוהר"ן (אות קי"ז) ששילם אלף אדומים לשומר הפתח בשביל לשמוע ולהשיג תורה כ"ב ועוד) הוא שמסר נפשו על תיקונים מסוימים, ואז התגלתה לו ההשגה שבה עצמה מבואר התיקונים שרבינו פעל קודם. כי התיקונים שרבינו עשה בשביל להשיג את ההשגה – הם יצרו אותה שתתגלה לו יש מאין, כי הם כלי המלאכה, והם עצמם נמצאים בתוך ההשגה.

דוגמאות:

א. (ביאהל"ק תורה ז' ח"ב אות פ"ה). לפני שרבינו גילה תורה ז' ח"ב, הוא דיבר עם חתנו (ר' יוסקה) וגילה לו מעט מהתורה, וחיזק ורומם אותו וכו'. ור' אברהם מבאר שרבינו לפני שהשיג וגילה השגה,

השתדל ועסק בתיקונים המבוארים בתורה, ומכיוון שבתורה ז' ח"ב הנושא הוא להשאיר חליפות: בן או תלמיד, ולרבינו לא היו בנים, וחתנו הוא חליפתו, לכן עסק להאיר בו דעתו.
באות שלאחר מכן (ביאהל"ק שם אות פ"ו), מבאר ר' אברהם פרט נוסף, שבעל הבת (היינו חתן רבינו – ר' יוסקה) הוא במדריגת ה"תלמיד" (שזוהי מדריגה נמוכה יותר מ"בן" ממש), וההארה שמאירים לתלמיד הוא שמחזקים ומרוממים אותו ומודיעים לו שה' אתו, אצלו וסמוך אליו ממש, לכן רבינו חיזק והרים את דעתו במעט עבודתו שהשכים אז קודם אור היום ועסק קצת בלימודו.

(ביאהל"ק תורה ה' ח"ב מאמר ל'). בתורה ה' ח"ב רבינו מגלה שמי שהוא במדריגת "בן" והוא אוהב כ"כ את אביו, עד שמרוב אהבתו הוא עושה מעשה "עבד" ומגלגל את עצמו בכל מיני רפש וטיט בשביל לעשות נחת רוח לאביו, הקב"ה מגלה לו "גנזיא דמלכא" – סתרי נסתרות (השגת צדיק ורע לו וכו') מה שאפילו בן רגיל המלך לא נותן לו להיכנס ולהשיג.
ולפני שרבינו גילה את התורה (שנאמרה אז בראש השנה שנת תק"ע) הלך לומר תשליך ונפל על הרפש (חיי מוהר"ן אות מ"א). ומבאר ר' אברהם שהנפילה לרפש וטיט לפני תשליך זה היה המסירות נפש וההשתדלות של רבינו בהשגת תורה ה' תניינא. ולכן רבינו מדגיש בתוך התורה שצריך למסור נפש לא רק על מצווה מתרי"ג מצוות ממש, אלא גם על כל דבר שיש בו רצון ה', ודוגמה לכך הוא מנהג ישראל של אמירת "תשליך" על שם **ותשליך** במצולות ים וכו', שזהו מה שרבינו **השליך** את עצמו לרפש וטיט.

(עי"ש עוד נקודה עמוקה (שתתבאר להלן בס"ד במחלקה ו' אות א') שהשכר על זה שרבינו השליך את עצמו לרפש וטיט הוא שהשיג גנזייא דמלכא, דהיינו את הנסתרות הגבוהים ביותר – מה שגם משה רבינו בחייו לא השיג; וההשגה של הגנזי נסתרות זה תורה ה' ח"ב עצמה!
ולכן בשביל להשיג תורה זו שהיא היא גנזיא דמלכא, רבינו היה חייב להקדים לזה את פעולת הנפילה, ואז קיבל כשכר ותמורה לזה את ההשגה של תורה ה' תניינא).

ג'. (ביאהל"ק תורה ל' ידיעה כ"ח). בעת שרבינו גילה תורה ל' אמר שהוא דומה עכשיו כמו מי שפוסקים עליו להכותו בארבע רוחות העיר. והשייכות לתורה ל' הוא שצריך לסבול יסורים ארבע פעמים בשביל לחתוך את המלכות שהיא בחינת דל"ת (סוד של חתכו לארבעה) מבין הארבע מלכויות.

ור' אברהם מבאר שבשביל להשיג השגת תורה ל' רבינו אז עסק בתיקונים של התורה עצמה: 1. לסבול יסורים מהכאת ד' רוחות (בשביל להמתיק את הסבל של המלכות שזועקת כשנופלת למלכות דסט"א, וכן להמתיק שאגת השי"ת על נווהו וכו'). 2. מה שרבינו מבאר בהמשך התורה מתוקף הצער שהצדיק סובל מהרשעות שנמצא בתלמידיו ובניו (שכלולים בארבעה בנים).

מחלקה ב'.

הפעולות שרבינו עשה בשעת אמירת התורה בעצמה [בבחי' ללמוד וללמד לשמור ולעשות], דהיינו אם רבינו אומר תיקונים מסוימים בתוך התורה שעל ידם זוכים להגיע לאור וההשגה שמבוארת בתורה, רבינו פעל וקיים את התיקונים בשעת האמירה עצמה! בכדי שההשגה תתגלה בשלימות וכן שתפעל פעולתה הרצויה.

דוגמאות:

א. תו' כ' – רבינו מדבר על תיקוני הזקן הקדוש, וכשאמר רבינו תיבות אלו: "תשעה תיקונים איתמסרו לדיקנא" (שאמרם בכוחות גדולים מאוד מאוד עד מיצוי הנפש ובאימה ויראה ורתת וזיע שא"א לשער) תפס אז את זקנו כמה פעמים בכוחות גדולים (חיי מוהר"ן ט"ו).

ב. תו׳ נ״ז – רבינו מדבר על הכוח של החכמים הוא שהם גורעים ומוסיפים ודורשים בתורה, ובכוח זה נמשכים הרפואות לכל המחלות, עי״ש. ובתורה זו עצמה גרע כמה תיבות והוסיפם במקו״א וכו׳ (רמז זה ידוע באנ״ש. הוא לא מביאהל״ק).

ג. (ביאהל״ק תו׳ ס״ה אות א׳) וז״ל ראב״ן: **מה שסיפר מוהרנ״ת מאדמו״ר ז״ל, שבאמירתו ההשגה הזאת** (היינו כשרבינו גילה תורה ס״ה) **הפליא ברוח קדשו וחכמתו בכל תנועה ותנועה, להיות 'מראה באצבעו' עצימת מראה העיניים שעל ידי האצבע בעת שדיבר מזה.**

היינו כשרבינו אמר את המילים בתוך התורה: ״כי אור התכלית הזה (שהוא כולו טוב, כולו אחד) היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו כי אם בסתימו דעיינין, שצריך **לסתום את העיניים** לגמרי ולסוגרם בחזקה מאוד, **אף גם לדחקם בהאצבע** כדי לסתמם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזה״, רבינו הדגים זאת בחוש לתלמידיו ושָׂם את אצבעו בתוך עיניו ודחקם מאוד.

וזה היה השתדלות רבינו בשעת אמירת התורה עצמה לעסוק בתיקוני התורה, בשביל להמשיך כראוי את אור ההשגה שהוא ביטול אל התכלית, אל אור הא״ס ששם כולו אחד כולו טוב.

(ראב״ן בלשונו: הפליא ברוח קדשו וחכמתו בכל תנועה ותנועה, להיות **'מראה באצבעו'** וכו׳, מרמז חידוש מתוק. כי שתי מילים אלו ('מראה באצבעו') לקוחים ממאמר חז״ל שרבינו מצטט בסוף התורה: עתיד הקב״ה לעשות מחול לצדיקים, וכל אחד **מראה באצבעו** וכו׳, ורבינו מבאר תיבות אלו שהכוונה על ה**מראה** והזריחה של הרשימו, שמשם מתגלה ונמשכת התורה המכונה **אצבע** אלקים. וראב״ן מצטט לשון זה על משל רבינו בתוך התורה (סעיף ?) מעניין דחיקת העיניים על ידי ה**אצבע**.
דהיינו ע״פ הכלל הראשון שלומדים דברי רבינו מיניה וביה, שמים לב שיש כאן כפילות לשון בנושא ה״אצבע״, באמצע התורה (דחיקת העיניים ע״י האצבע) ובסופה (במאמר חז״ל הנ״ל).

והקשר מובן, שבשביל להכלל בתכלית ולזכות להשגת התורה שהיא **אצבע** אלקים, האדם צריך להשתמש עם **אצבעו** לסתום את עיניו מחיזו דהאי עלמא, בכדי שהעיניים יזכו להסתכלות ו**מראה** מסוג אחר – **מראה** באצבעו.

וזה זורק ר׳ אברהם בלשונו: הפליא ברוח קדשו וכו׳ להיות **מראה באצבעו** – עצימת **מראה** העיניים שעל ידי ה**אצבע** (וזה האתעדל״ת לזכות ל**מראה** וזריחה והתנוצצות מהתורה שהיא **אצבע** אלקים).

ד.(ביאהל״ק תורה ז׳ ח״ב אות ל״א). בתורה ז׳ ח״ב רבינו מגלה שהחכם כשמאיר לתלמידיו את השגות המקיפים, הוא מוכרח לפעמים לעשות סייג לדבריו ולשתוק, כי יש דברים שאסור לגלותם לתלמידים בשביל שלא יכנס בו מקיף שלא צריך להשיג כעת.
וישר אחרי שרבינו גילה את היסוד הזה, והביא מאמר חז״ל (בעניין עליית משה למרום, ושאלתו להשי״ת שתינתן תורה ע״י ר״ע וכו׳) רבינו שתק וסייג את חכמתו ולא ביאר להודיע מהתירוץ שנמצא על שאלות משה. דהיינו רבינו ביצע בשעת אמירת התורה את התיקונים המבוארים בה (בתורה הזאת – את השתיקה מלגלות מקיפים עליונים).

אמנם רבינו מדבר בהמשך התורה שיש ידיים בים החכמה, היינו מה שהצדיק לא יכול לבאר בפירוש (כי צריך לשתוק כנ״ל) הוא אומר דיבור שמרמז בו רמזים לתלמידיו (שרמזים אלו מכונים 'ידים'). אומר ר׳ אברהם שגם את זה רבינו ביצע מיד, כי רבינו מתחיל לבאר (בהגה): וזהו: שתוק כך עלה במחשבה, משה היה למעלה מן המחשבה לכך היה יודע את התירוץ וכו׳, ור׳ נתן מסיים: והדברים סתומים, כי לא ביאר היטב עניין זה (כי רבינו סייג את חכמתו בשתיקה כנ״ל, אמנם זרק דיבור לרמז בו את התשובה).
וראב״ן מבין מתוך ההגהה הזאת תשובה! וז״ל: וגם מרחוק יש להשכיל ולהתבונן ב**ידי** כתיבתו וחכמתו, שהפליא **לרמז** גם על זה בפניני דבריו הקדושים וכו׳, היינו רבינו הקדוש ב**רמזי ידיו** רמז תשובה.

זה דוגמא של ראב"ן שרבינו ביצע בעת אמירת תורתו את התיקונים המדוברים בתורה.

ה. (חכמה ותבונה סימן י"ג אות ב') סיפורי מעשיות מעשה י"א. הנושא של המעשה הוא סוד ה"חילוף". א'. המעשה כשמו כן הוא: בן מלך ובן שפחה שנתחלפו. ב'. חילוף שם המדינה (ממלך חכם ומדינה טפשית, למדינה חכמה ומלך טיפש). ג'. החילוף (והשינוי) בגן, שהטבלה עם התמונה של המלך שהיה שלום בימיו (שבזה תלוי כל ה"עדן" והעונג שב"גן" הזה (כלשון ראב"ן שזה סוד הגן עדן, וכן סוד הפרדס שנכנסו בו ר' עקיבא וחבריו) התחלף וזז ממקומו למקום אחר. ד'. החילוף בהכסא (סוד המרכבה) והחיות שסביבו (סוד חיות הקודש – חיות המרכבה) והדרכים שיוצאים מהכסא ומתפשטים בכל המדינה (שזהו סוד "דרכי ה'" שמתפצלים לארבע – מארבעה רגלי הכסא: צדיק ורע לו, וטוב לו, רשע ורע לו, וטוב לו, עי"ש בדברי ראב"ן).

ובשיחות שלאחר המעשה רבינו אומר שהוא סיפר את המעשה בצורה של חילוף, ולכן אין מי שיבין את המעשה רק מי שיודע לסדר כל דבר במקומו, כי כל בחינה פעם נקראת בשם זה ופעם בשם אחר וכו'.

(וז"ל רבינו: פרוש המעשה הוא כמו הכסא שעשה המלך כנ"ל, שעקר החכמה שצריכין לידע איך לסדר הדברים. כמו כן מי שבקי בספרים ולבו שלם יוכל להבין הפרוש, אך צריכין לסדר הדברים היטב, כי פעם נקרא כך ופעם נקרא כך. וכן בשאר הדברים, היינו בפרוש של המעשה, לפעמים נקרא האדם של המעשה הנ"ל בשם זה ולפעמים בשם אחר, וכן בשאר הדברים וכו', עי"ש).

דהיינו כשרבינו סיפר את המעשה, הוא עסק בתיקונים של המעשה עצמה, ולכן סיפר את המעשה בצורה של חילוף, שבשביל להבינו כראוי צריך להגיע לבן המלך האמתי שיידע לסדר את הדברים במקומם, שאז נזכה לשמוע את הניגון הנפלא שבמעשה – שכל התענוגים שבעולם מתבטלים כנגד התענוג הזה.

ו. תורה כ"ט. כשרבינו גילה את התורה, באותה עת לבש פעם ראשונה בגדים לבנים (חיי"מ כ'). דהיינו רבינו ביצע בפועל את התיקונים שגילה בתורתו.

מחלקה ג'.

מחלקה זו היא ממש כמו המחלקה הקודמת, אלא ששם דיברנו על "פעולות" שרבינו פעל בשעת גילוי התורה, וכאן אנו מביאים דוגמאות על תיקוני "אמירה". דהיינו שאם רבינו מגלה תיקון שתלוי בדיבור פה, רבינו קיים זאת בשעת אמירת התורה עצמה, ודיבר (בגלוי או ברמז) את מה שמגלה בתורה עצמה, וע"י כך פעל שיאיר האור של התורה ביתר שאת.

דוגמאות:

א. תו' ח', בענין י"ג מדות של רחמים, שרבינו מבאר שבהם רמוז המשכת הרוח חיים. וחלק מהתיקון הוא אמירתם, ומבאר ראב"ן שלכן רבינו אמר בלשונו את כל י"ג המדות (גם הוי' הוי', גם קל רחום וחנון).

וז"ל ראב"ן (הציטוט כאן משולב משלושה מקומות בתורה: מד"ה והוא מגודל רחמנות וכו', ביאהל"ק הקצר אות ג', ביאהל"ק הארוך אות ג'):

בהודעת (רבינו ז"ל) שמציאות הרוח חיים בתורה והצדיק (שעל ידו השלמת החסרונות), הוא מגודל *רחמנות וחנינות* מהבורא יתברך שמו. נראה לכאורה כשפת יתר [כי מי לא ידע בכל אלה, שהשלמת החסרון וכפרת עוונות הוא מצד רחמיו יתברך שמו].

ואולם, מסמיכתו ענין הי"ג מדות, ובסתרי דבריו הקדושים והשגתו הזאת על אודות הכנעת הרב דקליפה, שהוא אדמוני בתוקף הדין, [ובהשפעת השגתו הזאת בעצמה, השתדל להכניע את הרשע העומד מצידו, כמבואר בחיי מהר"ן מהשיחה השייכת לזאת ההשגה]. יש לבאר, שעל זה טרח בפרטיות לבאר כל המידות של רחמים (גם ביאור המידות הראשונות, שהם נוגעים לענין הרוח חיים שנמצא בהצדיקים), כי בהם לבד כל הכנעת הרשע:

נבאר בתכלית הקיצור את דבריו: רבינו מבאר את י"ג מדות הרחמים. והתחלת ביאורו הוא ממדת "ארך אפים (= אנחה), ורב חסד (= הצדיק), ואמת (=תורה), נוצר חסד לאלפים (= לנצור ולהמתיק את אלופי עשו - רב דקליפה) נושא עוון ופשע וחטאה" (= סוד של כפרת עוונות).
את תחילת י"ג המידות של רחמים: ("הוי', הוי') אל רחום וחנון" רבינו לא מבאר.
אמנם בתחילת הסעיף (עוד לפני ביאור י"ג המדות) לשון רבינו הוא: והוא מגודל רחמנות וחנינות מהבורא יתברך שמו שצמצם עצמו להיות הרוח חיים אצל הצדיקים... והם ממשיכין רוח החיים אל החסרונות ובזה מכפרים העוונות.
וראב"ן מתפלא על אריכות היתר. ומיישב שכיוון שרבינו בעצם אמירת התורה פועל את התוצאות של תיקוני כל תורה (עיין להלן מחלקה ד'), וחלק מתוצאות תורה ח' הוא "עשה טוב" – המשכת רוח חיים דקדושה, וכן "סור מרע" – להכניע את הרוח סערה שנמשך מהרשע שמקבל מהרב דקליפה. ובאותה עת היו לאנ"ש יסורים מרשע מסוים שהיה לו הצלחה גדולה בשעתו, ובאמירת תו' ח' רבינו המשיך את מפלתו. וזה תלוי באמירת י"ג מדות הרחמים. לכן בכדי להזכיר את כל המידות רבינו הקדים: והוא מגודל "רחמנות" ו"חנינות" מ"הבורא יתברך שמו", ובזה רמז את שלושת המדות הראשונות: **"אל"** (הבורא יתברך) **"רחום וחנון".**

את שם "הוי"" שמקדים את י"ג מדות הרחמים, גם רבינו לא מבאר בפירוש כאן במקומו (סעיף ד'), אמנם בסעיף ה', בעניין ההתגרות ברשע, רבינו מבאר שזה תלוי בזיכוך ד' היסודות, ששורשם ד' אותיות **הוי"ה**. (ביאהל"ק שם ד"ה ומשם יפרד, קצר אות ד', ארוך אות ד').

את המידה האחרונה "**ונקה**", שגם לא ביאר רבינו במקומו (בסעיף ד'), הוא רומז זאת באריכות ביאורו (בסעיף ה') בענין נקיון וזיכוך הצדיק גמור שזיכך כל ד' יסודותיו גם בכוח, ועי"ז ממשיך הרוח חיים (שם ד"ה נושא עוון ופשע, קצר אות ו', ארוך אות ו').

ב. תו' י"ז – אחד התיקונים המרכזיים של התורה הוא לגרום (ע"י צדקה לצדיקים אמתיים ועניים הגונים – שיוצר שטח ענק של אוויר הנח והזך) שדיבורי האמונה של הצדיק האמת יתפשטו בכל העולם, עד שיגיע לטוב הכבוש (בין העכו"ם) ויעורר אותו לזכור את המעלה העצומה שלו, ואיך כעת הולך לכליון והפסד וכו', וע"י כך ישוב בתשובה, ולא זו בלבד, אלא גם יתלוש אתו מהרע שהיה כבוש שם ועי"ז יתגיירו גרים רבים.

ולכאורה רבינו רק מגלה לנו את פעולת הצדיק בדיבורי פיו – שמדבר דיבורי אמונה כאלו עד שבכוחם לעורר את הטוב הכבוש ולגרום בעלי תשובה (עצם הטוב הכבוש ששב) וגרים (הרע שנתלש). אבל לא מגלה לנו מה הם דיבורי הצדיק.

אמנם לפי כלל ד' שכשרבינו מגלה בהשגתו את ההשתדלויות של הצדיקים לנפשות ישראל, רבינו השתדל בעניין זה בעת אמירת התורה עצמה, עולה ומתבאר שהדיבורים לטוב הכבוש נמצאים בתורה זו עצמה (תורה י"ז).

וכל מעיין בתורה זו נוכח לראות זאת בביאור, איך בשלושה מקומות לפחות רבינו מדבר דיבורים נפלאים ונוראים לגלות לטוב הכבוש את מעלתו.

בסעיף א' ז"ל: אֲפִלּוּ בַּפָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, כָּל זְמַן שֶׁשָּׁם יִשְׂרָאֵל נִקְרָא עָלָיו כִּי נִקְרָא "פּוֹשְׁעֵי **יִשְׂרָאֵל**" יֵשׁ בּוֹ הִתְפָּאֲרוּת פְּרָטִי שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִמּוֹ בִּפְרָטִיּוּת. וְכֵן בִּפְרָטֵי פְּרָטִיּוּת, כִּי יֵשׁ בְּכָל אֵיבָר וְאֵיבָר וּבְכָל תְּנוּעָה וּתְנוּעָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל הִתְפָּאֲרוּת אַחֵר, וְיֵשׁ לִפְעָמִים שֶׁאֵיזֶה פָּחוּת שֶׁבְּיִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה נַעֲנוּעַ עִם הַפֶּאָה שֶׁלּוֹ וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יֵשׁ לוֹ הִתְפָּאֲרוּת גָּדוֹל גַּם מִזֶּה.

להלן בסעיף ו' וז"ל: אֲזַי נִזְכָּר זֶה הַטּוֹב (הכבוש) אֶת מַעֲלָתוֹ אֵיךְ שֶׁבָּא מִמָּקוֹם עֶלְיוֹן מְאד דְּהַיְנוּ שֶׁהוּא חֶלְקֵי נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל הָעוֹלָמוֹת נִבְרְאוּ בִּשְׁבִילָם וְ"הֵמָּה הַיּוֹצְרִים יִשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ", כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְלַךְ עִם נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לִבְרֹא אֶת הָעוֹלָם וכו'.

ובסעיף ח׳ בביאורו למעשה של ר׳ ספרא משתעי, וז״ל: כִּי הַטּוֹב זוֹכֵר אֶת עַצְמוֹ: אֲנָא בְּרִיָּה קַלָּה שֶׁבַּיָּם, הַיְנוּ, שֶׁאֲנִי לְמַעְלָה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת וכו׳, וַהֲוֵינָא שִׁין פַּרְסָה, דְּהַיְנוּ שֶׁהַנְּשָׁמָה נִזְכֶּרֶת שֶׁהָיְתָה בִּבְחִינַת יִשְׂרָאֵל עָלָה בְּמַחֲשָׁבָה תְּחִלָּה וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא נִמְלַךְ בָּהּ בִּבְרִיאַת הָעוֹלָם וכו׳.

דהיינו כשרב **ספרא** מספר מה צדיקים עושים, כעת ממש לשונו עט **סופר** מהיר, ומגלה את מעלת קדושת נשמות ישראל בכל מצב שהוא (ביאהל״ק תורה י״ז ד״ה ועיין לעיל בהכללים).

ג. תו׳ ס׳ – התיקון הראשון והעיקרי בתורה זאת הוא ״סיפורי מעשיות״, שע״י שהצדיק מספר סיפורי מעשיות גבוהים שנמשכים מבחינת ׳עתיק׳, ע״ז הוא מעורר אנשים שנפלו לשינה עמוקה – שינה של **שבעים** שנה, דהיינו שנפלו מכל ה**שבעים** פנים לתורה.
תיקון זה הוא תיקון של אמירה, שהצדיק בדיבור פיו – בסיפור מעשה שלו – פועל פעולות עצומות ונוראות.
והנה בתורה זו עצמה רבינו מספר מעשה, המעשה מחוני המעגל, והתוכן של הסיפור הוא מהעניין הזה עצמו – מהצדיק שמספר סיפורי מעשיות (האיש שנטע חרובים שגדלים ל**שבעים** שנים וכו׳), ומחוני המעגל שנפל לשינה של **שבעים** שנה וכו׳.
וע״פ כלל ד׳ שאנו עוסקים בו (שרבינו ביצע בשעת אמירת התורה – את תיקוניה) מתבאר שהסיפור של חוני המעגל, יש בו (יותר משאר מעשיות שבשאר תורות) את האור של סיפורי מעשיות שמעורר מהשינה.

וז״ל ראב״ן (תפאהל״ק על תו׳ ס׳ אות ז׳):

״כי הנה המעשה הזאת של חוני המעגל, נורא ונשגב מאוד. ואמנם כי כל המעשיות אשר סיפרו חז״ל הם בסוד הסיפורי מעשיות המסוגלים להתעוררות השינה, אבל בוודאי המעשה הזאת אשר אדמו״ר זי״ע רימז בה התורה ״פתח ר׳ שמעון״ ... בוודאי נמשכה ביותר מבחינת אבוה דאבא, מבחינת זקן ועתיק״.
(ועיי״ש את התפעלות ראב״ן מהמעשה של חוני המעגל, ע״פ כלל ד׳, ומוסיף שם 2 חידושים נפלאים על פי זה ש״חוני המעגל״ שייך ל״אבוה דאבא״, לאור של ״עתיק״ (אחד מהסוגיה בתענית ששם המעשה של חוני, חידוש נוסף מהירושלמי תענית ששם ג״כ נמצא המעשה, ועוד חידוש על עיתוי שינת חוני, וגימטריה נפלאה על שמו).

ד. דבר נוסף. המעשה הראשון מספר סיפורי מעשיות (מעשה מאבידת בת מלך) מצורף לתורה ס׳ (היינו תורה ס׳ ומעשה מאבידת בת מלך נחשבים להשגה אחת גדולה) כמבואר בהקדמת הסיפו״מ. וראב״ן משום זה משתמש בכלל של מיניה וביה (היינו ללמוד מתוך ההשגה בעצמה – ולא ממקומות אחרים) ללמוד ממעשה א׳ לתורה ס׳, ולהיפך – מתורה ס׳ למעשה א׳, כי הם השגה אחת ממש.
ולכן על אף שכל מעשה מי״ג סיפורי המעשיות שרבינו סיפר, מסוגל לעורר מהשינה, כמבואר בתורה ס׳. אבל לפי כלל ד׳ (שבשעת אמירת התורה רבינו פעל את התיקונים ביתר שאת וביתר עוז) עולה ומתבאר שהמעשה שבו נמצא ביותר הכוח העצום של התעוררות השינה, הוא במעשה א׳ דייקא.
וע״פ זה מבאר ראב״ן שלכן דווקא על המעשה הזה רבינו הקדים ואמר שכל מי שהיה שומעה היה לו ״הרהור תשובה״, שזה אחד מהפירושים המעשיים של התעוררות השינה (כפי שרבינו מלביש את עניין התעוררות השינה על המילים: ״עורו ישנים משנתכם״ שהמשמעות היא להתעורר לתשובה כמבואר ברמב״ם שהוא המקור לתיבות אלו) (ביאהל״ק תורה ס׳ אות ה׳ ו׳).

ה. תו׳ ל׳ – אחד מהתיקונים המרכזיים בתורה הוא אמירת תוכחה של הצדיק, ורבינו מדגיש שלפעמים התוכחה נאמרת בדרך בזיון, וע״י שהתלמידים מקבלים את התוכחה, ע״ז נוצר כל הבנין של תורה ל׳(מתגלה אור החסד, וע״ז קוצרים את המלכות דקדושה ממה שנפלה לד׳ מלכויות דסט״א ומעלים אותה אל אור הפנים וכו׳).
והנה מכיוון שזה התיקון העיקרי והמרכזי בתורה, לכן בעת אמירת התורה רבינו קיים זאת בפועל, והוכיח את תלמידיו בדרך בזיון, וקרא להם ״רשעים״ בהבאתו את מאמר חז״ל: ״אפילו טובתן של רשעים רעה היא אצל הצדיקים״(פל״ח שם על התורה, ביאהל״ק פליאה ד׳).
.

(ועיין שם בביאהל״ק (תו׳ ל׳ ידיעה ב׳), שהסיבה שכשרבינו ביזה את תלמידיו הוא כינה אותם בשם **רשעים**, זה מכוון ממש עם התוכן של המאמר שם, שהמלכות דקדושה הוא בחינת דל״ת, בחינת דל״ת בנים שעליהם דיברה תורה: בן חכם, תם וכו׳, והנמוך שבהם הוא בן ״**רשע**״, ומכיון שלכל אחד יש בחינת מלכות דקדושה (שניכר בקולו, כמבואר בסוף התורה שם), לכן כל אחד יש לו בתוכו את כל הד׳ בנים, יש בתוכו בחינה של בן חכם וכו׳, וכן יש בתוכו בחינה של בן רשע. ועיקר הרשעות ע״פ תורה ל׳ הוא מידת העזות דסט״א, עיין שם היטב, ולכן רבינו בתוכחתו (שמהות התוכחה הוא עזות דקדושה של הצדיק שמבייש את תלמידיו) הוא כינה אותם רשעים, כי התייחס לבן רשע שבכל אחד, בשביל לזכך עזותו ע״י התוכחה

ו. תורה ה׳ – הנושא הוא איך מגיעים למדריגה של הידיעה בין קודם גזר דין או לאחריו, ואז הפעולה היא להלביש את התפילה במאמר. והנה תורה ה׳ עצמה היא המאמר של הלבשת תפילת רבינו להמתיק את גזירת לקיחת ילדי ישראל לצבא רח״ל.
ודיוק ר׳ אברהם הוא מדברי רבינו בתוך התורה שכותב שהקול שאדם מוציא בכח בעת תפילתו, נעשה מזה רעמים. וקשה שהרי מבואר לקמן בפנים שלא רק קול התפילה פועל זאת, אלא ״כל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים״ מפני שקולו נעשה כרעמים.
וע״ז מתרץ ראב״ן ע״פ כלל ד׳, שמכיוון שתורה ה׳ היא המאמר שרבינו הלביש את התפילה שהיתה נצרכת אז כשהיה כבר לאחר גזר דין (כמבואר בפל״ח), לכן נקט רביז״ל את עניין התפילה, כי זאת היתה עיקר כוונתו, להלביש כעת את תפילתו במאמר זה.
וזה לשונו (בד״ה תקיעת שופר מאיש יראי) **גם מאלה הדברים, ומהבאתו הנ״ל להמאמר חז״ל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, בלשון סתם על כל הדיבורים והקולות, ולאו דווקא בתפילה. יש לבאר, שזה אשר לא הציב תחלה יד השגתו בענין הרעמים רק בקול התפלה, *כי גבהה דעתו ודרכו נסתרה, בהלבשת התפלה שנצמח מכל זה*** (כך הבנת ר׳ אי״כ שליט״א (בספרו מקור חכמה בביאור ח״י הכללים כלל ד׳. על אף שאפשר ללמוד פשט אחר בדבריו (כמבואר למעיין שם באות י״ח), אבל דבריו הם אמת)

ז. דבר נוסף: רבינו מדבר שם על הצדיק שיש בו יראת שמים שדבריו נשמעים, משום שקולו נעשה רעמים וכו׳. ומבאר ראב״ן שתורה ה׳ עצמה רבינו המשיך בצורה של רעמים ויראה (יותר משאר התורות). וזה לשונו: **בכלל הרביעי הנ״ל בהקדמה וכו׳ זכה רבינו ז״ל ביראתו וגבורת כחו למשמע קלין מלעילא, ולהשמיע אותם גם לאחרים** (שם אות לז).

ח. תו׳ ז׳ ח״ב. רבינו מגלה שהשגות המקיפים שהצדיק מגלה בדיבור פיו (בבחינת ״פי ידבר חכמות״ וכו׳), הוא מתחלק לב׳ סוגי השגות: לדרי השמים (קרי: מלאכים וכו׳) הוא מגלה השגת ״איה מקום כבודו״, ולדרי הארץ הצדיק מגלה השגת ״מלא כל הארץ כבודו״.
ומבאר ראב״ן שאמנם תמיד ירדו נפשות הדרי מעלה (מלאכים) לשמוע את תורת רבינו בשעת אמירתה, אבל באמירת תורה ז׳ ח״ב שרבינו מדבר מהעניין הזה עצמו שהצדיק מגלה השגות מסויימות לדרי מעלה, כאן רבינו פעל זאת ביותר.
ולכן בסוף התורה יש קטע שרבינו מדבר ברמז ובקיצור (ראשי פרקים), ורבינו אמר שאלו הדברים נאמרו לפני אנשי ״סעודה שלישית״ אחרים, היינו שזה קטע מהתורה שנאמר ביחוד לדרי מעלה (ביאהל״ק תו׳ ז׳ תניינא, חיי מוהר״ן מ״ב).

ט. תורה ח׳ ח״ב. רבינו מדבר על התיקונים הנפלאים שנעשה ע״י תוכחת הצדיק. והנה תורה זו עצמה היא הייתה התוכחה של רביז״ל.
וז״ל ראב״ן (ביאהל״ק תו׳ ח׳ ח״ב אות י״ב): **הוא המבואר [מדברי מוהרנ״ת ז״ל בחיי מוהר״ן], שברוב הפלאתו, המשיך גם בעצם השגתו הזאת את התוכחה לנפשות ישראל קודם הסתלקותו, והוא הבאתו לענין תוכחת משה על מעשה העגל הנ״ל [באלה הדברים וכו׳, אחרי הכותו וכו׳, ואת עוג וכו׳]. והוא כענין הכלל הנ״ל בהקדמה, שכל תורה והשגה נמשכה יותר כפי התיקונים המבוארים בה:**

ונעתיק הלשון בחיי מוהר״ן (אות מ״ג): התורה הנ״ל אמר רביז״ל בראש השנה האחרון שהיה סמוך להסתלקותו וכו׳, וזאת התורה היא התורה האחרונה של ימי חייו הקדושים, ושם מדבר מעניין תוכחה, כי עיקר התוכחה של גדולי הצדיקים היא סמוך למיתתן, כמו שפרש״י על פסוק״ אלה הדברים וכו׳.
גם שם מדבר מעניין מלחמת עוג וכו׳, שזה בחינת אלה הדברים אשר דיבר משה וכו׳ אחרי הכותו את סיחון ואת עוג וכו׳, עכ״ל.

אמנם דוגמה זו של ר׳ אברהם קצת פחות ברורה מהדוגמאות הקודמות, כי אמנם מובן שתורה ח׳ שרבינו אמר לפני הסתלקותו היא תורה של תוכחה, כפי שמשה רבינו ושאר הצדיקים הוכיחו את תלמידיהם לפני הסתלקותם. אבל לא רואים בתוך התורה שרבינו ביזה וכוכיח את תלמידיו דרך תורה זו (כפי שראינו לעיל בדוגמה ה׳ מתורה ל׳).

אבל אפשר לצרף לזה סיפור של תוכחה שהיה בעת אמירת התורה, והוא בשיש״ק ח״ב אות קיא, וז״ל:
פַּעַם בְּרֹאשׁ-הַשָּׁנָה, כְּשֶׁהִבְחִין רַבֵּנוּ בְּאֶחָד מֵאַנַ״שׁ, שֶׁהֵכִין וְדָאַג לְעַצְמוֹ לִפְנֵי נְטִילַת יָדַיִם לַסְּעֻדָּה מְעַט דְּבַשׁ עִם הַחַלָּה לִבְרָכַת הַמּוֹצִיא, נַעֲנָה וְאָמַר: ״כְּמוֹ יְלָדִים! הַמּוֹצִיא עִם דְּבַשׁ״ ! ״אֲזוֹי וויא קִינְדֶערלַאךְ! הַמּוֹצִיא מִיט הָאנִיג״ ! כְּאוֹמֵר שֶׁזֶּה מִנְהָג יְלָדִים קְטַנִּים לְהָכִין לְעַצְמָם חַלָּה עִם דְּבַשׁ, מֵחֲמַת שֶׁחוֹשְׁשִׁים שֶׁאַחַר כָּךְ לֹא יִשָּׁאֵר לָהֶם.
וז״ל ראב״ן בתו׳ ח׳ ח״ב הנ״ל אות ה׳: **שגם בכל הנ״ל תבין מרחוק [מה ששמעתי מאבי ז״ל בשם מוהרנ״ת ז״ל], על אודות הדינא קשיא** (= היינו קפידה ותוכחה) **שנתגלה אז מאתו, בראותו במכשול אחד מאנשיו בהלעטה הנ״ל**.
לשון ראב״ן במכשול אחד מאנשיו ב״**הלעטה**״ הנ״ל, הוא שהתוכן של התוכחה של רבינו היה מעניין התוכן שמבואר בתוך תורה ח׳ בעצמה, שהוא לזכות לאכילה דקדושה שהוא בבחינת מזונא דנשמתא שלזה זכה יעקב אבינו, היפך אכילה דסט״א שהיא בחינת מזונא דגופא, שזה בחינת עשו.
והנה בעשו הלשון הוא ״הלעיטני נא״. ורבינו ראה פגם מעין זה בתלמידו ששמר בצד בכדי שישאר לו. ורבינו קיים בפועל אמירת תוכחה בשביל להמשיך עליו את האור של מזונא דנשמתא שזוכים ע״י תוכחת הצדיק כמבוב״פ.

מחלקה ד׳.

התוצאות (קרי: התועלת) של תיקוני כל תורה, רבינו המשיך כבר בעת אמירת התורה.

על אף שכל תורה בליקו״מ היא הוראות מעשיות שהתלמידים צריכים לבצע, שעל ידי קיום ופעולת העצות – רק אז יזכו לתוצאה, בכל זאת רבינו המשיך את האור העצום של התוצאה כבר בעת אמירת התורה.

ואם למשל בתורה א׳ בליקו״מ, התוצאה היא לזכות ל״חן״ דקדושה שעי״ז מתקבלים כל תפילותיו ובקשותיו של האדם. כשאדם לומד תורה א׳ מאיר עליו ישר האור של ה״חן״ דקדושה, ויש לו כוח לפעול בתפילותיו. (על אף שבעצם ע״פ דברי התורה שם, זה בנין ומהלך שלם איך מגיעים ל״חן דקדושה״, צריך קודם כל לעסוק בתורה בכוח וכו׳ ורק בהמשך בנין התיקונים מגיעים לחן, אבל החידוש של כלל ד׳ הוא שבעצם ההשגה מונח כבר השלב הסופי והאור הגבוה של ההשגה, עוד לפני שהלומד קיים את התיקונים המדוברים בה).

הבנת היסוד האמור כאן (מחלקה ד׳), קשור למחלקות א׳ ב׳ ג׳. דהיינו מכיוון שלפני השגת ואמירת התורה (מחלקה א׳), ובשעת אמירת התורה עצמה (מחלקה ב׳ וג׳) – רבינו ביצע את התיקונים של התורה שגילה בתכלית השלימות ובמסירות נפש, והרי ע״י עשיית התיקונים זוכים לאור הגבוה של התוצאה, לכן האור העצום הזה האיר אז בשעת גילוי התורה, והוא מלובש ומאוחד בתוך התורה עצמה.

וזה הכוח העצום של הצדיק, שמקפיץ אותנו ישר לתוצאה. בפרט אם התלמידים מקדימים (לפני שהצדיק גילה את התורה) אתערותא דלתתא, או לאחר שמיעת ולימוד התורה מקיימים את העצות של התורה עם

אמונת חכמים, אז מאיר בכפלים אור התוצאה של התורה וההשגה (עיין להלן הדוגמא שר׳ אברהם מביא בספרו כוכבי אור מתורה נ״ב).

דוגמאות:

א. תו׳ נ״ב. התוצאה (קרי: האור הגבוה) של תורה נ״ב, הוא להגיע לביטול וכלליות בהשי״ת שהוא מחוייב המציאות.
והנה להגיע למדריגה הזאת צריך לעבוד זמן זמנים טובא כפי הדרכת רבינו בתורה, להיות ניעור בלילה, וללכת בדרך יחידי, ולפנות לבו וכו׳ ולעבוד תקופה על זיכוך ממידה אחת, לאחר שמזדככים ממדה או תאווה מסוימת לעבור למידה אחרת, עד שזוכים להזדכך מכל התאוות, ואז נשאר משהו – היינו מדת הישות והגאווה, ואז צריך לעבוד גם על זה עד שמגיעים להיות בבחינת ״אין״ ממש, ורק אז זוכים להגיע לביטול וכלליות באין סוף.
וכל אחד מבין שעבודה זו – הזיכוך העצום מכל התאוות והמידות – יכולה לקחת ימים ושנים, ואפילו כל החיים.
והנה רבינו בשעת אמירת תורה זו הביא את מוהרנ״ת למדריגה העצומה הזאת של ביטול.
וז״ל ראב״ן (בספרו כוכבי אור, חלק ״אנשי מוהר״ן״ אות י״ב):

״ומעוצם מתיקות הרגשת מוהרנ״ת ז״ל בדברים הנעימים האלה (של גילוי תורה נ״ב)**, נתבטל מגשמיותו מחמת זה בעצמו, ויזעק בקולו ויאמר אהה! גיוואלד! ארוצה נא בשוקים וברחובות ואצעק אהה! מה הם חושבים לנפשם. ומגודל תבערת לבבו עד שממש יצא מגדר אנושי, רצה באמת לרוץ ולצעוק כנ״ל. ומיד חטף אותו אדמו״ר ז״ל בבגדו וענה ואמר לו עמוד, כי לא תפעל כלל (שטייא די וועסט נישט פועלין)״.**

ועיין שם בהערה י״ב בתוך הדברים וז״ל: **״כל התיקונים שנתהוו על ידי המעשה והקיום של אדמו״ר ז״ל (אשר הוא בעצמו עשה וקיים ככל הנ״ל בכפלי כפלים ביתר שאת ויתר עוז עד שזכה להתבטלות והדבקות בייחודו יתברך בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו), המשיך אותם עכשיו על מוהרנ״ת ז״ל ע״י אמירתו ודיבורו של ההתגלות הזה לבד, עד שהביא גם אותו להתבטלות מגשמיותו הזאת״.**

ב. תו׳ ס׳. התוצאה – התעוררות השינה. ובשעת אמירת התורה רבינו פעל על כל השומעים התעוררות השינה מעל לגדרי הטבע.
וז״ל ראב״ן (תורה ס׳ אות ו׳): **גם על פי זה, יש לרמז במה שאמר אחר אמירת התורה הזאת** (חיי״מ שנו)**, שהיה לו כח להחזיק אותם באמירת התורה, שלשה ימים רצופים מעת לעת, שלא ידעו בין יום ללילה וכו׳. כי זהו תכלית שלימות התעוררת השינה, [כמובן במסכת שבועות דף כ״ה, לענין האומר שבועה שלא אישן ג׳ ימים, מלקים אותו. ועיין ברע״ב פרק ב׳ ממסכת נדרים, וברמב״ם פרק א׳ מהלכות שבועות, שרצה לומר שלשה ימים רצופים מעת לעת], כי זה אי אפשר להיות רק בדרך נס, וכמובא במסכת יבמות קכ״א, מעשה באחד וכו׳, ועלה לאחר שלשה ימים, ומובא שם בברייתא אין מזכירין מעשה נסים עיין שם).**

ועיין דבר נפלא נוסף בפל״ח על התורה שם וז״ל: שמעתי מאבי ז״ל וגם משאר אנ״ש, שהיה התעוררות גדול ונורא מאוד בין כל אנ״ש שהיו שם בעת שהכין את עצמו רבינו הקדוש זצ״ל לומר זה המאמר, ויש מהם שבא על דעתם ומחשבתם תיבות אלו: ״מי איכא דניים ע׳ שנין״ (מה שמבואר אחר כך בסוף המאמר), באשר שעברו כל ימיהם בשינה ומוחין דקטנות, ויש שבא על דעתם מחשבות אחרות של הרהורי תשובה אמתיים, והכל מעניין שביאר אחר כך רבינו ז״ל בזה המאמר, ומזה ראו כן תמהו והבינו בחוש ההרגש ממש, שבעת שמכין את עצמו רבינו ז״ל לומר חידושי תורה לפניהם הוא משתדל תחלה עם נפשות השומעים ברוחניות, להעלותם מדלות שפלותם ולעוררם בתשובה (וכמובן גם במאמר אשרי העם סי׳ י״ג ויבואר במקום אחר ביותר), ועל ידי זה באו אז כל המחשבות והרעיונים טובים על לבם ודעתם ממילא.
גם בעת שאמר רבינו ז״ל זה המאמר היה התעוררות נפלא מאד לתשובה אמיתיית בין כל אנ״ש שהיו שם, ובשעה שאמר רבינו ז״ל אלו התיבות ששופר מרמז ״עורו ישינים מתרדמתכם״, געו כולם בבכייה גדולה מאוד, ורבינו ז״ל היה יושב אז ודומם ושותק עד שפסקה הבכייה קצת, ואז חזר לגמור את המאמר הקדוש הזה.

ג. תורה ח׳. התוצאה של תיקוני התורה (עסק התורה ללון לעומקה של הלכה, תפילה, זיכוך ד׳ היסודות וכו׳ וכו׳) הוא א׳: עשה טוב – להמשיך רוח חיים דקדושה, ב׳: סור מרע – הכנעת הרשע שיש לו רוח סערה מצד הסט״א, וב׳ דברים אלה רבינו פעל כמבואר בחיי״מ ד׳ (עיין לעיל מחלקה ג׳ אות א׳).
וז״ל בחיי״מ: כשאמר התורה ״ראיתי מנורת זהב״ בסימן ח׳ וכו׳, ואז באותה העת הפיל והשפיל רשע אחד מפורסם שהיה בנעמרוב, שהיה לאנ״ש יסורים ממנו וכו׳, והיה להרשע הנ״ל מפלה גדולה.
גם אז אמר הלצה: כשתסעו וישאלו אתכם מה פעלתם, תאמרו: ״רוח״. והאמת כן הוא, שפעלנו רוח חיים שקיבלנו ממנו להשלים כל החסרונות.

ד. תורה י״ז. התוצאה של תיקוני התורה, כשהצדיק מדבר דיבורי אמונה וזה מתפשט בכל המדינות וכו׳, שעי״ז נעשים גרים בעולם וכו׳.
והנה באותה השנה נתגיירו גרים הרבה מחמת שמצאו בספריהם הפך אמונתם (חיי״מ ז׳).

ה. תורה כ״ט - אחד התוצאות הם לזכות לדיבור הנשמע ונתקבל (וזה ע״י שבח הצדיקים), ורבינו פעל לתלמידיו שדיבוריהם ישמעו ויתקבלו.
כמבואר בחיי״מ שבאותה עת היה לרביז״ל תלמיד עשיר, שהיה בסכנת נפשות ובסכנת ממון מטעם הקיסר ירום הודו, וכמובן הוא עשה אתעדל״ת שכל הדרך למשפט עסק לספר שבחי רבינו ז״ל, ותיכף כשנכנס למשפט התקבלו דבריו באזניהם וקבלו אותו בכבוד גדול וניצול מכל הסכנות ויצא בשלום מהעסק כראוי (חיי״מ כ׳).

ו. תו׳ נ״ד – התוצאה היא בירור המדמה, שעי״ז זוכים לחידושי תורה אמתיים.
והנה בשעת אמירת תורה זו המשיך רבינו ז״ל לאנשיו כוח המדמה ברור וזך לחדש חידושי אמת.
וז״ל ראב״ן (ביאהל״ק תורה נ״ד אות ד׳): **ששמעתי מאבי ששמע ממוהרנ״ת ז״ל, שבהמאמר והשגה הזאת, פקד וצוה עליו אדמו״ר ז״ל מאז והלאה, לחדש בתורתו, ושעל זה סבב בכלל הענין, אין אדם דן וכו׳, לדמות מילתא למילתא מעצמו, אלא אם כן קיבלה מרבו וכו׳.**
ואמר אז [מה שמובא בחיי מוהר״ן, בהשיחה עבודת ה׳ אות ע״ח (במהדורתינו אות תקכ״א)], שהמשיך לאנשיו כח המדמה ברור וזך, ועיקר דבריו היו על מוהרנ״ת ז״ל בעצמו, שהוא שקיבל אז מאתו בירור המדמה, לחדש ולדמות מילתא למילתא, ובלי טעות והיפך חס ושלום. [והוא שיסובב עליו בהכתוב, ביד הנביאים אדמה, במדמה דקדושה]:

ז. תורה ח׳ ח״ב – התוצאה היא להגיע לתוכחה הראויה, היינו לזכות לקול הניגון שיתער לעתיד, שעי״ז יכולים להוכיח את ישראל באופן שלא רק שלא יחליש דעתם, אלא עוד יוסיף ריח טוב בנשמתם.
ובאמירת תורה זו המשיך רבינו לתלמידיו את הכוח הזה ובפרט למוהרנ״ת (כעין הדוגמה הקודמת בעניין בירור המדמה למוהרנ״ת ע״י גילוי תורה נ״ד).
וז״ל ראב״ן (תורה ח׳ ח״ב אות י״ט): **שהמובן מכותלי דבריו הקדושים, שגם בהתורה הזאת המשיך תיקון הסמיכה לתלמידו מורינו ר׳ *נתן* ז״ל, ושעל ידו המשיך קצת מהארת קול התוכחה והמוסר לנפשות ישראל, באופן שלא יחליש את דעתם ונשמתם, כי עוד יוסיף לחזקם ולאמצם, וליתן בהם ריח טוב, שעל זה יסובב בהכתוב [ומאמר חז״ל], ״נרדי נתן ריחו״, עזב לא נאמר-אלא *נתן*.**
ראב״ן רומז בלשונו שהפסוק על התוכחה הראויה: נרדי **נתן** ריחו, רומז על הכוח של התלמיד הגדול ר׳ **נתן** להוכיח כראוי. וכוח זה קיבל בעת גילוי תורה ח׳ תניינא.

מחלקה ה'.

מחלקה זו היא ממש כקודמתה (מחלקה ד') שרבינו פעל את התוצאה בעת אמירת התורה, אלא שבמחלקה זו הנושא הוא שלפעמים רבינו פעל את התוצאה ע"י אמירה של התוצאה. דהיינו שרבינו פירט בדיבור פיו את כל פרטי התוצאה שרצה לפעול (אפילו שנראה כלא קשור לבניין התורה, או לפעמים זה סותר לכאורה את הכתוב בפנים ועכ"פ מקשה את ההבנה).

דוגמאות

א. תו' ד' ח"ב – יש קטע בתורה שמדבר מעניין רפואת המכה, ואין לזה הבנה ופירוש. ומבואר בחיי מוהר"ן (אות שצ) שאחד מחשובי תלמידו רבינו חלה מאוד, והרופאים הרימו ומשכו את ידם והתייאשו מחייו, מחמת שהמכה הייתה במקום פנימי בגוף ולכן אין גישה להגיע לשם, לפתוח את המכה, לנקות את הזיהום וכו', וטענו שבוודאי ימות.
כשהגיעו לרבינו בשבועות, רבינו גילה תורה ד' ח"ב, ובסופה התחיל לדבר מענין הרפואה בכדי להמשיך לו רפואה.
ולכן רבינו פירט בפיו את כל ארבעת חלקי ושלבי הרפואה: פתיחת המכה, שאיבת הליחה והדמים העכורים, הדחת וניקוי הגוף, וסגירת המכה.
והנה גם כאן יש את החידוש (של המחלקה הקודמת), שאף על פי שע"פ בניין התורה צריך לעסוק בארבעה תיקונים מעשיים (בשביל לזכות לרפואה): פתוח תפתח (צדקה בשבירת האכזריות), לזכות לאור של החכמים והזקנים דקדושה, לזכות לאור (החג והסיבוב) של יו"ט, ושפע החסד – הכהן שמסגיר את הנגע, בכל זאת רבינו מקפיץ אותנו ישר לתוצאה.

ב. תו' ס"ב – (מעין הדוגמה הקודמת), רבינו הזכיר בדיבור פיו את העניין של העלמת אור העניים, ובזה המשיך רפואה לבתו חיה שחלתה בעיניה.
וז"ל בחיי"מ (אות כ"ו): בחורף בשנת תקס"ה נסע רבינו ז"ל למעדווועדיווקע על שבת שירה לומר שם תורה כמנהגו. באותה העת היתה בתו חיה וכו' חולה על העינים, שגדל לה על העיניים מה שקורין בילמא (=מין יבלת), וכמעט שנסמית בעיניה. וכשבא רביז"ל למעדווועדיווקע נודע לו, ואמר אז תורה ס"ב שמובא שם מאמר הזוהר הקדוש: עולימתא שפירתא דלית לה עיינין (=נערה יפה שאין לה עיניים), ונתרפאה ע"י"ז.
וכשבא לביתו סיפר לפני זאת המעשה בעצמו, והבנתי מתנועותיו הקדושות שהיה אצלו דבר גדול ונפלא עניין זה שהמשיך לה רפואה על ידי דיבור מתורתו הקדושה וכו'.

ג. תו' ז' ח"ב. התוצאה – ע"י האור של המקיפים העליונים של חכם הדור, זוכים לצאת מגדר בהמה ולהיות בבחינת "צלם אדם".
ועיין להלן (מחלקה ו' אות ב') שתורה זו עצמה היא ההשגה והאור של המקיפים העליונים המדובר בה.
נמצא לפי זה שהלימוד והעיון בתורה זו מביא את האדם למדריגת "צלם אדם".
עפ"י זה מבאר ראב"ן שלכן בסוף התורה רבינו אומר שהתורה הזאת מדברת מכל העשר ספירות: שפע הכתר, חכמה ובינה, ידים וכו' וכו', וגם מהריאה שהיא מהאיברים הפנימיים. דהיינו שרבינו פירט בדיבור פיו את כל האיברים של קומת אדם העליון (כתר שמקיף את הראש, ראש (חכמה ובינה (פי ידבר חכמות... תבונות) ודעת, ידים (= רמזים), נצח והוד (רגלין), מלכות, וכן איברים הפנימיים כמו ריאה, לב (והגות לבי...) וכו'), כי רבינו באריכות עמקי שפתיו רצה להביאנו ל"צלם אדם" (כאילו עשאו) בכל פרטי הקומה - מהראש ועד הרגל ואפילו השערות שבראש (ע"י"ש באות ח') עם כל האיברים החיצוניים והפנימיים.
נמצא שרבינו ע"י שפירט בפיו את כל פרטי צלם דמות אדם העליון – ע"י זה הביא את תלמידיו לאור של התוצאה שהם יזכו לצלם וקומת אדם (התחתון).
ונצטט את לשונו הקדושה של ראב"ן (תו' ז' ח"ב אות ל"ז): **בביאורו הקדוש, שכל הספירות והריאה שבאיברים הפנימים נמצאים באמצעות ההשגה [ודעת התורה] הזאת**, שגם היא בעצם אור הדעת ממקיפי

העליונים שמדבר בה [כמבואר ונזכר לעיל באות ל', מכללי ההקדמה]. **מבאר יותר, באמתת צלם האדם שזוכים על ידי זה כמוב"פ**:
(הערה: האותיות המוקטנות והלא מודגשות בציטוט זה, הוא משום שזה שייך למחלקה הבאה – מחלקה ו' אות ב', עי"ש).

ד. תו' י"א (דוגמה זאת מעניינת מאוד ולכן נאריך בה קצת).
התוצאה של תורה זו – להרים את אלו שנפלו למדריגה פחותה (בבחינת ותגל מרגלותיו) ולהביאם לתבונות התורה לעומקה.
מבאר ראב"ן שלכן רבינו צירף בדיבור פיו את השפלים והנמוכים (הנמצאים במדריגה פחותה) – יחד עם הצדיקים הגדולים במעלה, וע"י כך פעל להרימם ממקומם הנמוך ("עפרים" – עפר הארץ) ולהגביהם עד תבונות התורה לעומקה (בחינת "שמים").

כי יש קושיה עצומה בתורה (עי"ש פליאה ג'), שרבינו מביא מתיקו"ז שברית נקרא בשם "בועז" משום שבו עוז ותקפא לשמירתו. ולאחר מכן מבאר שה"עז" שבתיבת "**בועז**" הוא גימטריא ב' פעמים ל"ט, היינו ב' הבחינות: ל"ט אורות להשומר הברית, ומנגד – ל"ט מלאכות, שהם בבחינת ל"ט מלקות למי שפוגם בברית.
והקושיא זועקת: איך בתיבת 'עוז' של בועז – שמרמז על הצדיק העליון השומר הברית (כי בו עוז – ותוקף שמירתו), יש בתוכו ל"ט של הפוגמים בברית שהם תכלית ההיפך.
ולכן בא ראב"ן עם פשט מחודש, שבאמת ב' פעמים ט"ל (שעולים גמטריה עז (עם הכולל)) אחד מהם רומז על יוסף הצדיק – שמירת ברית עילאה, והוא בחינת (שדי של) שבת כמוב"פ, ואצלו ה"טל" הוא טל אורות, כי שבת הוא חרות וביטול של כל הל"ט מלאכות, ויש רק ל"ט אורות רוחניים ועליונים.
והט"ל השני רומז על שאר השבטים, שהם בחינת ברית תתאה, בחינת (שדי של) ששת ימי החול. ואצלם יש ל"ט מלאכות, אלא שהל"ט מלאכות הם בקדושה גדולה, בבחינת ל"ט מלאכות המשכן (שזהו משכן בבנינו המוב"פ). דהיינו שהל"ט אורות של יוסף (שבת) מתלבשים ומאירים בל"ט מלאכות (ימות החול) של אחיו, שהם נעשים בקדושה גדולה (כעין המבואר בפנים שהקב"ה מלביש א"ע במט"ט בששת ימי החול, וכן התלבשות הקבלה בהלכה).
יוצא שיש בעצם **ג'** סוגי ל"ט: **א'.** טל אורות (זהו יוסף, קדושת שבת, ביטול מלאכה). **ב'.** ט"ל מלאכות בקדושה (זהו שאר השבטים, ששת ימי החול עם עשיית מלאכה, אלא שזה בבחינת "משכן בבנינו").
ג'. זהו הל"ט השלישי, ל"ט מלקות (ובלקו"ה הגדרה נוספת: ט"ל קללות), שזהו ששת ימי החול שלא בקדושה, ברדיפת תאוות ממון, וזה מכונה "משכן בחורבניה" – חורבן המשכן.
ובעצם המדריגה השלישית זהו אלה שפוגמים בברית (ולא שייכים לא ליוסף ולא לאחיו, לא לברית עילאה ולא לברית תתאה), שענשם (- מאן דזריק פירורא דמוחא) שעניות רדיף אבתריהו. והם לא שייכים בכלל ל"עוז" של בועז.
אלא שעל פי כלל ד', שאנו עוסקים בו, מבואר שרבינו לא רק גילה תורה והשגה, אלא באמצעות גילוי והמשכת התורה הוא פעל בתיקון נפשות ישראל בנושאים המדוברים בתורה הזאת שרבינו מגלה, ומכיון שהנושא בתורה שלנו הוא להמשיך את הטהרה והקדושה גם על הפוגמים ועומדים בחורבן המשכן לגמרי ח"ו, לכן רבינו איחד את שתי המדריגות הראשונות – של יוסף ואחיו (– ט"ל אורות, וט"ל מלאכות המשכן (בבניינו)) – כאילו זה מדריגה אחת של ט"ל, ואת הט"ל השני רבינו הכניס וצירף בדיבור פיו את אלה שפגמו בברית ומונחים בל"ט מלקות, ובזה שרבינו צירף את הפוגמים בגמטריה של השם הקדוש בועז, בזה הוא פעל להביא עליהם הרהורי תשובה אמתיים, עד שיעשו תשובת המשקל ויעלו למדריגת יוסף ושאר השבטים.
דהיינו שרבינו דיבר מהתוצאה שנשמות אלו יזכו לעלות ולהכלל בצדיקי אמת – בשומרי הברית הזוכים לקדושת המשכן ושבת ותבונות התורה לעומקה, ובזה גופא פעל להעלותם.
וז"ל ראב"ן (ביאהל"ק יא אות ו): **[שבכלל הנ"ל בההקדמה, שכל מאמר והשגה, נמשכה יותר בהמבואר בה בעצמה, תבין מרחוק כי מאד מאד עמקו תבונותיו ומחשבותיו שבתורתו הקדושה, כמו] בענין הפליאה השלישית הנ"ל** וכו', **תבין מרחוק, בעזותו ותקפו של יוסף, וענוותו [של] בועז הנ"ל. כי מצידו בעצמו, בוודאי לא יסובב רק על השני פעמים ט"ל של** (א') **האורות** (ב') **והמלאכות הנ"ל שנתאחדים**

במלאכת המשכן בבנינו המוב״פ. אבל מחמת שבכל זאת, עיקר התיקון, [הוא] לבא ולירד יותר בכלליות הזה, עד שיגיע הטהרה והקדושה גם על הפוגם ועומד בחורבן המשכן לגמרי חס ושלום, [באופן שגם הוא, יתעלה בקדושה ובנין כנ״ל], מוכרח תחלה, שיתאחדו יוסף ואחיו [שהם תלמידיו] במלאכתם הנ״ל בתכלית היחוד, עד שבאמת לא יהיו נחשבים, רק למספר אחד בט״ל הנ״ל. כי בכל זה, מוסיפים והולכים להעלות ולצרף לעצמם, גם הפוגם הנ״ל, עד שגם הוא, נבנה ועולה אחר כך לקדושתם כנ״ל:

מחלקה ו׳.

במחלקה ד׳ וה׳ דיברנו על תוצאה גשמית – כדוגמת רפואה, או תוצאה רוחנית – כדוגמת זיכוך מסויים, או מדריגה של אור ודביקות מסויימת של האדם בהשי״ת, שהיא מאירה בתורה שמדברת ממנה.

במחלקה זו אנו מדברים על תוצאה מסוג קצת שונה, והוא תוצאה של ״השגת אלוקות״, דהיינו שאם התוצאה של תיקוני התורה היא להשיג השגת אלוקות מסויימת, התורה עצמה ששם מדובר עניין זה, היא היא ההשגה.

דוגמאות:

א. תו׳ ה׳ ח״ב – רבינו מגלה שמי שאהבתו חזקה כל כך להשם יתברך, עד שמסלק כל חכמתו ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו יתברך כדי לעשות לו יתברך איזה נחת, עי״ז זוכה להשיג ״גנזיא דמלכא״, השגת שער הנו״ן – צדיק ורע לו רשע וטוב לו, מה שגם משה בחייו לא השיג.
ולכאורה רבינו מספר לנו רק סיפור דברים על המסירות נפש של הצדיק להשי״ת בגלל אהבתו העצומה אליו יתברך, והשכר על זה שה׳ חומל עליו – על בנו העובד אותו, ומגלה לו את ההשגות הגנוזות והנסתרות ביותר.
אבל מה הוא והיכן הגילוי הגבוה והמבהיל הזה שנקרא ״גנזיא דמלכא״, שער הנו״ן, השגת תיקון המשפט – צדיק ורע לו רשע וטוב לו שגם משה לא השיג בחייו? לא ידוע לנו.

בא ראב״ן ומגלה שתורה ה׳ ח״ב ששם רבינו מדבר מנושא זה, התורה וההשגה הזאת עצמה – היא התגלות של ״גנזיא דמלכא״ ממש.

וז״ל ראב״ן (ה׳ ח״ב מאמר ל׳): שגם בהעלאות הורדתו [במצולות ותהומות] הנ״ל (במאמר כ״ח), מבאר יותר במה שתפס אז לדוגמא את המנהג והעובדא שבדבר הכתוב ותשליך במצולות ים וכו׳. **וגם בהכלל הנ״ל בהקדמה שהשגת הודעתו מכל זה, היא בעקרי ההשגות הנסתרות הנ״ל**, מבואר מרחוק גם בהפלאת נפילתו אז ברפש וכו׳ המוב״פ בספר חיי מוהר״ן עיין שם.
(התיבות המודגשות שייכות למחלקה זו. שאר התיבות בציטוט הובאו לעיל במחלקה א׳ אות ב׳, עי״ש).

ב. דוגמה נוספת: תורה ז׳ ח״ב, רבינו מספר לנו סיפור דברים שהצדיק שיש לו רחמנות על כלל ישראל עד כדי מסירות נפש ממש, ומאיר להם אור הדעת לידע כי ה׳ הוא האלקים וכו׳ בשביל להוציאם מעוונות, שכרו שזוכה למקיפים הגבוהים ביותר המכונים ״שפע הכתר״.
מה הם המקיפים האלה. זה כלל ד׳ שהתורה שמדברת מהשגה מסיימת, תורה זו עצמה היא הגילוי של ההשגה הזאת, ובענייננו תורה ז׳ ח״ב היא נמשכה מ״שפע הכתר״, היא הגילוי של המקיפים העליונים ביותר, בחינת ״תכלית הידיעה שלא נדע״ (עיין בפנים).
וז״ל ראב״ן (תורה ז׳ ח״ב אות ל״ז): בביאורו הקדוש, שכל הספירות והריאה שבאיברים הפנימים נמצאים באמצעות **ההשגה** [ודעת התורה] **הזאת**, שגם **היא בעצם אור הדעת ממקיפי העליונים שמדבר בה [כמבואר ונזכר לעיל** באות ל׳, **מכללי ההקדמה]**. מבאר יותר, באמיתת צלם האדם שזוכים על ידי זה כמוב״פ:

חי״מ נ״ט

מַאֲמַר ״תְּעִיתִי כְּשֶׂה אֹבֵד״, סִימָן ר״ו, שָׁמַעְתִּי מֵהָרָב רַבִּי נָתָן זַ״ל שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁגִּלָּה רַבֵּנוּ זַ״ל לְפָנָיו אֶת־הַמַּאֲמָר הַנַּ״ל, אָמַר לוֹ שֶׁזֶּה הַמַּאֲמָר הוּא עַכְשָׁו בָּעִתִּים הַלָּלוּ הַהִתְבּוֹדְדוּת שֶׁלּוֹ[1].

●

ג׳ המחלקות הראשונות, על אף שהם שייכים לרבינו עצמו, מה הוא פעל לפני השגת ואמירת כל תורה, וכן בשעת האמירה עצמה, אבל להלן בסמוך נראה מה ידיעת מחלקות אלו מועילה לנו.

ג׳ המחלקות הנוספות (ד׳ ה׳ ו׳) בוודאי קשורות ישירות אלינו, דהיינו הידיעה שהאור של התוצאה נמצא בתוך ההשגה, כך שאם אנחנו רוצים להגיע לזיכוך מסויים או למדריגה או השגה מסויימת בעבודת ה׳, אנחנו בוחרים תורה בליקו״מ שמדברת מנושא זה, והאור יאיר עלינו.

על אף שכל הדוגמאות שהבאנו מביאהל״ק בעניין זה, סובבים על חיי רבינו בעצמו, בשעה שאמר וגילה את התורה לתלמידיו, ואז בעת האמירה עצמה האיר עליהם את האור של התורה וההשגה שגילה.

אבל כוונת ראב״ן בכלל זה, ברורה כשמש שהיא סובבת גם היום בעת עוסקנו בלימוד תורה מסויימת, שמאיר עלינו כל התיקונים שנמצאים בתורה הנלמדת.

ראיה לכך מדברי ראב״ן עצמו בהקדמה לתפארת הליקוטים (הנמצא בספר ביאהל״ק) על תורה ס׳, וז״ל:

״לכל מאורע ותלאה שעובר על האדם, שילמוד ויעסוק הרבה בהתורות המדברות מעניין זה, ובהתפילות וההלכות ממוהרנ״ת ז״ל שנבנו עליהם. והעיקר הוא האמונה, כי ע״י זה נתקשרים ונכללים בעת עוסקו בהם, ברוחם ונשמתם השורה על אנפי דבריהם הקדושים. וגם ע״י האמונה לא ימלט מכמה נקודות טובות של השתדלות בכל לב ונפש לקיימם ולעשותם, שעל ידי זה יוצא מכוח אל הפועל כוח סגולותיהם לפעול פעולות גם בגשמיות״. עכ״ל.

אבל האמת היא שגם ידיעת חלקים א׳ וב׳ קשורים אלינו 1. כי האור של התוצאה נוצר דרך התיקונים והעצות של התורה, ולכן ככל שמשקיעים בהבנה של כל תיבה וענין – כך יאיר עלינו יותר האור של התוצאה. [ולכן הלימוד בעיון כ״כ יקר, כי נוגעים בעומק התיבות של התיקונים שהצדיק פעל לפני אמירת התורה – בשעת האמירה – ואחריה שעל ידם מגיע האור של התוצאה] 2. לדעת את החשיבות של האתעדל״ת של קיום העצות שבתורה, שאז לאחמ״כ כשלומדים את התורה ואומרים בפה את התיקונים – שתיבות אלו הם הכלי מלאכה של הצדיק עצמו שעסק בתיקונים אלו, א״כ ע״י האתעדל״ת שקיים בפועל, כעת בלימודו מעורר את האתעדל״ת של תיקוני הצדיק עצמו. וע״ז מאיר בכפלי כפליים האור של התוצאה.

---

[1] ראה להלן סימן רלט.

עיין ביאהל״ק רפ״ב שהאתעדל״ת שלנו בחיפוש הנקו״ט, מעורר את ההשתדלויות הנעלמות של צדיקי אמת בענין זה. אבל כפי המובן מכלל זה – כלל ד׳ – שלעורר את השתדלות הצדיקי אמת – צריך לעסוק בתורה עצמה ששם רבינו מדבר על השתדלות הצדיק בענין זה – כי בתוך תו׳ זו מונח ההשתדלות של הצדיק עצמה (כי תורה זו התגלתה לעולם ע״י השתדלות הצדיק וכן בשעת אמירתה עסק הצדיק בזה – בפועל ממש. בתו׳ רפ״ב רבינו דיבר ופעל ולימד זכות שאיך אפשר שהפושע שבישראל לא עשה טוב מימיו...)

כמו״כ זה מישב קושיות של הבנה.

והעיקר נלענ״ד שמעוצם האתעדל״ת שהיה לו מקודם לזה, ע״ז האיר והמשיך עליו אדמו״ר ז״ל בקול דברו, שבהמאמר הזה בעצמו המשיך עליו ההתבטלות והכלליות באחדותו יתברך, וכמובא בספרי אמת לענין פרשת הקרבנות והקטורת, שכל התקונים שנתהוו ע״י המעשה בפועל שהיה בזמן שביהמ״ק קיים, נתהווים ונמשכים עכשיו ע״י האמירה והדבור לבד. וכן בענין זה

דוגמאות מליקו״ה לכלל ד׳ (ליסוד שהיכן שכתוב וקשרתם – שם נמצא אור זה)

1) הקדיש עצמו הוא ״לעילא מן כל ברכתא ושירתא״ (שיר המעולה על כל השירים) סוד ״איה״, מכיוון ששם נמצאת בקשה ותפילה זו.
2) ע״י אמירת קידוש לבנה זוכים לתקן ולמלאות פגימת הלבנה, וכמו שאומרים אז: למלאות פגימת הלבנה וכו׳ (ברכת הודאה ו׳ אות ל׳) דהיינו מכיוון ששם נמצאת בקשה זו, היא עצמה פועלת את התיקון הזה. / קידוש לבנה הוא בחי׳ שמחה כמו שמזכירין שם: ששים ושמחים לעשות רצון קונם (לקו״ה שם). נוסח זה הוא סיפור על החמה והלבנה שהם שמחים, ולא עלינו, אבל מוזכר ענין השמחה, אז קידוש לבנה הוא אור השמחה.

● ● ●

נחזור לשתי המשלים של ראב״ן:

המשל הראשון:

משל של רבינו בחיי מוהר״ן וזה לשונו (עיי״ש המשל בשלימות): וראה שם ספר והיו בו צירופי אותיות וכו׳, והיה מצוייר בהספר כלים ובתוך הכלים היו אותיות, **גם היה בתוך הכלים אותיות של כלים שיכולין לעשות על ידם אלו הכלים**, עכ״ל.

ר׳ אברהם מתייחס לחלק שהדגשנו בתוך המשל, בעניין של מה שהיה בתוך הכלים אותיות שיכולים לברוא את אותם הכלים עצמם.

והגדרת ראב״ן שהאותיות הם ה**פועלים** (הם ׳כלי המלאכה׳ שאתם פועלים ובוראים את הכלים), והכלים הם ה**נפעלים**.

וראב״ן מבאר שזה סוד ההשגות והתורות של ליקו״מ. בכל תורה יש את האותיות ואת הכלים כנ״ל.

ננסה להעמיק קצת במשל, ונראה דבר פלא.

הקושי של 2 הדברים שאין יודעים מהיכן ההתחלה.

אדם רוצה ליצור כלי, והוא מחפש אותיות שהם כלי המלאכה שבוראים את הכלי. הוא הופך את העיר לחפש היכן האותיות. עונים לו: האותיות שאתה מחפש, נמצאים בתוך הכלי שנברא על ידם. אם תמצא את הכלי שנברא – יהיה לך שם בתוכם את האותיות.

הדוגמה הנ"ל מתורה נ"ב. בכדי לדעת איך מגיעים לביטול למחוייב המציאות, מה הם העצות שמובילים לזה? (היום ב"ה אנחנו יודעים מה הדרך העולה אל בית אל – להיות ניעור בלילה, ולהלך בדרך יחידי, ולפנות ליבו לביטול (לאור א"ס) הזה). איך מגיעים לידיעה של העצות (שלב א') שמובילים לשלב ב' – לתוצאה? לאור העצום של ביטול למחוייב המציאות?
תשובה: אדם שיגיע למדריגה של ביטול לאין סוף – למחוייב המציאות (שלב ב') – אז יתוודע לו מה הם האותיות – קרי: העצות (שלב א') – שמובילים למדריגה הזאת.
אלא שיש בעיה עצומה: אדם לא יכול להגיע לביטול למחוייב המציאות (שלב ב') בלי שהוא יודע את העצות (שלב א') שמובילים לזה. דהיינו שאין יודעים מהיכן ההתחלה.

יש אוצר עם מרגליות ופנינים יקרים, אלא שהוא סגור וחתום.
האדם רוצה להגיע לאוצר, לפתוח אותו, אבל הוא לא יודע איך פותחים? או שאינו יודע מה השביל שמוביל לאוצר.
ואז אומרים לו: אם תכנס בתוך האוצר, שם תמצא את המפתח שפותח את דלת האוצר, או ששם יש את המפה עם הדרך המדוייקת שמובילה לאוצר.
כ"א מבין שלא יודעים מהיכן ההתחלה, כי רק כשיגיע לאוצר, יידע את הדרך איך מגיעים אליה.

יש את ה"תיקונים" (=אותיות) ויש את ה"השגה" שנפעלת על ידם (=הכלי הנברא).
רבינו עסק בתיקונים מסויימים לפני אמירת התורה ובשעת מעשה ולאחריה, ואז התגלה לו כלל ההשגה, התורה בליקו"מ שהיא הלבשה של אור גבוה ועצום (מעין סיפו"מ שהוא הלבשה להשגות של עתיק), שהאור הגבוה והעצום – הוא התוצאה של התיקונים והעצות. ובאור עצמו (בהשגה, בתורה בליקו"מ) מבואר התיקונים שהביאו והולידו את ההשגה.
לכן הלומד השגה בליקו"מ זה מקדש אותו בעניין התיקונים עצמם – שלב א', ומאיר לו אור משלב ב'.

1. משל שני: וקשרתם ופרשת שמע, "וקשרתם" זהו הציווי, מעין אותיות שפועלים, כעין כלי מלאכה כנ"ל.
   היכן נמצא הציווי? בתוך הכלי הנברא, בתוך פרשת שמע, שהיא עצמו האור – התוצאה – הכלי הנפעל.

היסוד הזה שהבורא נמצא בתוך הנברא והם אחודים יחדיו, יוצא מזה ב' חידושים נפלאים:
1. בגלל האחדות, זה גורם שגם בכלי המלאכה – באותיות שבוראים (ובנמשל: באותיות הציווי) – גם שם נמצא האור, היינו ממש אותו אור של הכלי שנוצר על ידם.
2. האחדות הוא בעצם גילוי שאם נמצא פעם כלי מלאכה, דהיינו אותיות והוראות שמצוות לעשות דבר מסויים, אנחנו יודעים שגם הכלי הנפעל על ידם נמצא שם.

המקום (והפרשה) ששם נמצא הפסוק וקשרתם – שם היא פרשת התפילין.
משל לא מדוייק: יוסף אמר לפרעה הוראות: ירא פרעה איש נבון וחכם וכו', ישר פרעה הבין שלא הולכים לחפש במקום אחר, אלא האור נמצא אצל יוסף עצמו.
במקום ה**הוראה**, שם נמצאת **האורה**.
בתורת רבינו: רבינו אומר: אתה רוצה התעוררות השינה? אתה רוצה ביטול לאור א"ס? – תוצאה עליונה שכזו? לך לספר סיפורי מעשיות, לך תבצע הניעור בלילה וכו'. מגלה ראב"ן שצריך לקלוט שאין צורך לחפש במקום אחר, אלא באותה תורה שרבינו גילה זאת – שם נמצא האור הגבוה הזה.

תורה נ״ד למשל: אתה רוצה להגיע לבירור המדמה? רבינו מגלה עצות: יד, שמחה, בירור הטוב מהרע וכו׳. מגלה ראב״ן שהאמת היא שבתורה שרבינו מצווה מה לעשות, שם מאיר האור של בירור המדמה.
ולכן כשרבינו גילה תורה נ״ד ור׳ נתן שמע אותה כראוי, מאז זכה למתנה של בירור המדמה – בעצם שמיעת התורה.

- המשל מהכלים שנוצרים ע״י כלי המלאכה שנמצאים בכלים עצמם.
- זהו סוד מִיניָה וּבִיָה – בתוך ההשגה נמצאים כלי המלאכה (= תיקונים) שיצרו (בראו ותיקנו) אותה.
- (דוגמה מתו׳ ס׳ תורה דלעילא (= התבוננות) דאיהי מתבטלא (דהיינו הן להמשיך מאין ליש את ההתבוננות (זהו דבר א׳ הנ״ל – אבל לא מוזכר כאן) והן שיהיה קיום ויביא תועלת ולא יתבטל ח״ו) אי לא איתעביד בתיקונא דא – דהיינו תיקוני עתיק. ז.א. תקוני עתיק זה הכלי מלאכה שמתקן – יוצר (מאין ליש) ומעמיד (שלא יתבטל) את התורה דלעילא. ונמצא שיש לנו ב׳ דברים נפרדים שאחד מביא את השני – תיקוני עתיק מוליד ויוצר (ומקיים) את התבוננות התורה – תורה דלעילא.
- אבל ראב״ן מגלה שזה לא כך, זה לא 2 דברים נפרדים. אלא בתוך התבוננות התורה (התיקון העליון והאחרון של תו׳ ס׳) שם שם [מיניה וביה – בתוכו עצמו] נמצא תיקוני עתיק שיוצר אותו. [הפועל והנפעל קשורים ונמצאים יחד].
- כשמעמיקים בזה מבינים את הקושי הנורא של הצדיק להמשיך תורה, כעין הקושיה המפורסמת בלקו״ה בענין ב׳ דברים שתלויים זב״ז שלא יודעים מהיכן ההתחלה, כי בכדי שהצדיק יהיה לו את האותיות בשביל ליצור את הכלים (זה המשל בחיי מוהר״ן - שיש אותיות שעל ידם בוראים את הכלים) הוא צריך להשיג את הכלים שנבראו כבר, כי בהם נמצאים האותיות שבוראים ויוצרים את הכלים [דהיינו צריך שהכלי הנברא, יהיה לפני הבורא, כי הבורא נמצא בתוך הנברא]. מצד שני אין אפשרות (בעולם) להגיע לכלים הנבראים בשביל להשיג את האותיות שבראו אותם, כי כל זמן שאין לנו את האותיות שבוראים את הכלים הכלי עדיין לא נברא... והוא פלאי
- בנמשל: להגיע להשגה – צריך את התיקונים שיוצרים אותה. / אבל התיקונים נמצאים בהשגה בעצמה, וא״א להגיע לתיקונים כל זמן שאין לנו את ההשגה. / א״כ קשה איך האדם הראשון הגיע להשגה. אבל היום – ועתה... – כבר לא קשה.
- ועתה מה ה״א שואל מעמך כי אם ליראה, שאצל משה רבינו יראה מילתא זוטרתא היא, ומבאר ר׳ נתן תיבת ״ועתה״ שהכוונה אחרי שיש משה עכשיו כבר הכל מוכן להגיע לשלימות. אבל איך משה עצמו הגיע לזה – אין לנו השגה בגלל עומק ההפכים הנ״ל.
- וז״ל: כי באמת אין יודעים מהיכן ההתחלה. אך באמת כל ההתחלה והסוף והאמצע והתכלית שלנו, הכל הוא על ידי הצדיק האמת בחינת משה רבינו שהוא הרבי הראשון של כל ישראל וממנו ההתחלה, ואצלו כל תכליתנו ותקוותינו ... אך ההתחלה של הצדיק האמת בחינת משה בעצמו אי אפשר לנו להשיג כלל, ואין לנו להרהר בזה כלל איך זכה ילוד אשה להשגה כזאת וכו׳, אך אחר שכבר זכינו לקבלת התורה ממשה רבינו ולהמשיך דעתו הקדושה בכל דור ודור ע״י הצדיקי אמת שבכל דור שהוא בחינת הדעת של בן ותלמיד, עי״ז הודות לאל יש לנו מהיכן להתחיל....
- וזה שאמר משה לישראל ועתה... והקשו רז״ל וכי יראה מילתא זוטרתא היא? אין לגבי משה מ.ז. והעניין תמוה: הלא אצלינו לאו מילתא זוטרתא היא, ומה יועיל לנו מה שאצל משה מ.ז.ה. ...
- א״א להשיג מהיכן התחילו הצדיקי אמת שהם בחינת משה, אבל אנו כבר יש לנו יסוד (חזק?) מהיכן להתחיל, מאחר שכבר יגע משה...
- על כן משה שפיר קאמר: ועתה ישראל... פרוש (ועתה) אחר שכבר יגעתי אנכי ביגיעות כאלה בשבילכם... ועתה׳ דיקא, מאחר שכבר אנכי בעולם, מאחר שאצלי היא מלתא זוטרתי ואני כבר התחלתי בשבילכם, כבר יש לכם יסוד חזק והתחלה טובה ותוכלו להתחזק על ידי.. ועל כן בודאי היראה מלתא זוטרתי גם אצלכם, מאחר שאצלי היא מלתא זוטרתי, כי על ידי תוכלו הכל לזכות ליראה שלימה ע״י הרצון .../ דהיינו כשיש כבר תורה מוכנה בליקו״מ, יש לנו גם את ההשגה שנבראה, וגם את התיקונים שנמצאים בתוך התורה עצמה – שהם יצרו אותה. יש לנו את הכלי עם האותיות גם יחד.

●

- המשל מוקשרתם וכו׳. יש בו 2 נקודות עמוקות ע״פ המשל הנ״ל שהאותיות והכלים – הבורא והנברא – משולבים יחדיו.

1. האותיות הכלי מלאכה (הבוראים) מגיע מהם אותה תועלת (!) ממה שמגיע מהכלי שנברא על ידם (אותה תועלת ושימוש שיש מהכלי הנברא, אותם סגולות בדיוק יש באותיות שאמורים לברוא את הכלי) דהיינו אותו אור של התפילין – שהיא ההשגה והכלי שנוצר – נמצא בפסוק ״וקשרתם״ שהוא אותיות הציווי [שמורה איך ומה ליצור]

(משל רחוק ולא מדוייק; הדף של הרצפט של הרופא (ששם נמצאים ההוראות איזה תרופה לקחת ואיך להכין אותה) הוא עצמו מרפא את החולה. באותה מידה שהתרופה מרפאת). [דהיינו ב-2 מקומות נמצא אותו אור – באותיות ובכלים]. 2. המקום ששם נמצאים האותיות (הבוראים), אותו מקום הוא עצמו נהפך להיות הכלי (הנברא) שנוצר ע״י האותיות.

(משל רחוק ולא מדוייק – אם ישימו את האותיות בצד מזרח, באותו רגע כל צד מזרח יתגבש, יתחבר ויצטרף וייהפך לכלי מוכשר ומתוקן, להביא תועלת ופירות. ובמשל הנ״ל: על איזה מקום שיניחו את דף הרצפט – למשל יניחו אותו על שולחן מסוים – באותו רגע אותו השולחן ייהפך להיות התרופה למחלה (על אף שברצפט כתוב לכאורה חומרים אחרים שמהם מייצרים את התרופה, ולא מחומרי ״עצ״ (שמהם מיוצר השולחן)

היכן שהתורה הניחה את הרצפט וההוראה: וקשרתם לאות וכו׳, אותה פרשייה היא התרופה (על אף שהציווי מראה לכאורה הוראה על מקום וחומרים אחרים – על שאר התורה, אבל מכיוון שהוא נמצא בפרשת שמע, פרשה זו נהפכת להיות אור התפילין)

- א״כ יש לנו 2 מקומות שבהם מאיר אור התפילין (2 מקומות שמביאים רפואה וכ״א מ-2 מקומות אלו יש בו חידוש כשלעצמו): 1. בפסוק וקשרתם (וזהו חידוש עצום – שבהוראה, באותיות הציווי יש בהם בעצמם רפואה, ולא רק הוראה וכלי מלאכה גרידא).
- 2. פרשת שמע (שבה הפסוק וקשרתם). (והחידוש העצום שעצם זה שהפסוק וקשרתם נמצא בתוכה – היא נהפכה להיות הרפואה).
- דוגמאות למספר 1. ביאהל״ק תורה כ״א, (אות ל״ו, הודעה ל״ג) במילים נחמו נחמו עמי... מונח הנחמה.
- דוגמאות למספר 2. דוגמה מתורה י״ז ביאהל״ק. / דוגמה מ-2 ליקו״ה, א. לקו״ה כיבוד אב ואם ד׳ אות ... / ב. לקו״ה ברכת הודאה ו אות ... /
- נראה לי שבנמשל, בתורת רבינו, כל תורה יש בה את ב׳ החלקים הנ״ל: יש את היעד – את האור הגבוה שלשם צריך להגיע (תו׳ א׳ - להסתכל בשכל שבכל דבר, תו׳ ד׳ – נ״ב – ביטול לאור הא״ס). שזה מכונה כלליות ההשגה. [שרבינו מגלה לנו מה הוא השיג בשלימות, כי כל תורה היא הלבשה של השגה עליונה ונוראה]. ויש את העצות בפרטיות (מעין רצפט) איך להגיע לאור ההשגה. (תו׳ נ״ב – להיות ניעור בלילה בדרך יחידי ולבטל כל מדה וכו׳, תו׳ א׳ – תורה בכח, נון וכו׳, עד שהאדם נהיה כלי מוכשר לאור החית. תו׳ ד׳ זיכוך ד׳ יסודות ע״י ראיית פני הצדיק וכו׳ ולאחמ״כ וידוי לפני הצדיק...). והחידוש הוא שבב׳ חלקי התו׳ – הן בתיבות הפרטיות שרבינו כותב את העצות (להתעורר בלילה ולצאת יחידי וכו׳) וכן בכל תו׳ נ״ב יחדיו – כל התיבות יחד שהם כלליות ההשגה, בב׳ החלקים - בהוראות, ובתורה עצמה שבם נמצאים ההוראות - שניהם יחדיו מביאים את האדם לביטול לאור א״ס (כמובן צריך איתעדל״ת גם בקיום העצות למעשה. / ולכן כשרבינו גילה לרנ״ת תו נ״ב (והוא עשה קודם לכן איתעדל״ת בעניין ע״ש בכוכ״א שו״ס ט׳) בעצם שמיעת התורה קיבל מוהרנ״ת את האור של הביטול לא״ס ורצה לרוץ ולצעוק... כי את ההשגה לביטול לאור א״ס שרבינו השיג בעצמו, הוא הלביש זאת בתוך התיבות של תו׳ נ״ב (פניו שכלו ונשמתו עצמם – הבטלים לאור א״ס - מונחים בתיבות ההשגה של תו׳ נ״ב, וההוגה בהם מקבל אור זה).

- לשון הכלל: כי עיקר כל השגה מהשגותיו תתפעל ותהיה [בהתיקונים] להמשכת ותועלת השגות התורה [שנמצאים בה בעצמה]. (נראה לכאו׳ בלבול בנוסח. המילה [בהתיקונים] צריכה להיות סמוכה

למילים [שנמצאים בה בעצמה]. וכן הוא בנוסח המקוצר: כל מאמר והשגה... נמשכת ועומדת יותר בהתיקונים הנזכרים בה).

ונראה כוונתו, שבעצם כל תורה בליקו"מ זה אור גבוה ונשגב, כי זה הלבשה להשגה עליונה שרבינו השיג במקום שהשיג והלביש בתיבות ואותיות (כעין סיפו"מ שרבינו הלביש השגה עליונה – הארת "עתיק" – הדרת פנים, שורשי התורה – בתוך סיפור מעשה פשוט). והאור הגבוה הזה מקדש את האדם הלומד את המאמר המסוים שהוא לומד. אם נשאל שאלה על איזה דבר ספציפי תורה י"א מקדשת את הלומד אותה. [זה ברור שזה מקדש ומטהר באופן כללי - כנחליו נטיו... כגנות עלי נהר... "אני נהר המטהר מכל הכתמים"... "נחל נובע..."], וכלשון ראב"ן בהקדמת תפאהל"ק שעיקר הסגולה הוא להביא לאדם גאולת נפשו הפרטית. אבל האם יש משהו ממוקד שהתורה מקדשת ומטהרת]? עונה ראב"ן כן! התועלת בכל תורה בליקו"מ (שהוא אור גבוה כללי עתיק וכו') היא בנושאים (העצות והתוכן) המדברים בה!

– זהו לשונו: עיקר כל השגה מהשגותיו ... – תביא תועלת – בהתיקונים המדוברים בה. (מדוע? כי הנושאים – התיקונים המדוברים בה – הם האותיות שיצרו את כלל ההשגה = הכלי).

– וזה המשל מתו' ס' – כיוון שאחד הנושאים העיקרים המדוברים בה הם התעוררות השינה, לכן כלליות השגת תו' ס' (ולהלן אנו מבארים שכל מילה ומילה בתו' ס' – גם בסעיף שמדבר על נושא אחר – על מדת היראה בג' קויה – למשל) מביאה התעוררות השינה. ובכלליות מאמר ס' – רבינו יכל להחזיק את תלמידיו ג' ימים ולילות.

– ואולי זה הראיה מתו' ו', שכל הבנה בתו' ו' גם בסעיף א' למשל וכו', מסוגלת לתיקון הברית. על אף שלכאורה רק כוונות אלול מסוגלים לתיקון הברית. אבל מכיוון שבתוך תו' ו' – במאמר והשגה זו נמצאים כוונות אלול, לכן כל המאמר, וכן קיום כל עצה כלשהי בה מועילה לתיקון הברית, כי במקום שנמצא "וקשרתם" = כוונות אלול, מתקדשת כל הפרשה בקדושה ההיא.

– תו' ז' חלק ב' רבינו מדבר על פרט מסוים שמאירים למלאכים – איה מקום כבודו. מדוע א"כ כל תו' ז' נאמרה לפני המלאכים. כי כלליות ההשגה (שבה נמצא הציווי להאיר לדרי מעלה) נכלל בקדושה של הציווי הספציפי להאיר למלאכים איה. / והשגה זו ביתר שאת ממאמרים אחרים – נאמרה גם לפני המלאכים. / וכל תיבה ודיבור של רבינו מדויקים בתכלית, ולכן רבינו השתמש בלשונו: "סעודה שלישית" של המלאכים, כי השפעת ההשגות (איה ומלא) רבינו ממשיל לשחיקת "מן" – לכ"א מזונו הראוי לו, ו'מן' הוא מאכל המלאכים. א"כ "סעודה" של המלאכים הוא תו' ז' ח"ב. (וסעודה שלישית דייקא, סוד הארת רעוא דרעוין – רצון שברצונות (עד שלא יֵדע מה הוא רוצה כמוב"פ).

– הבנה נוספת (ושונה קצת). יש את האותיות ויש את הכלים, שבהשקפה פשוטה זה ב' דברים נפרדים. וראב"ן מחדש מחיי מוהר"ן שהם אחודים בתכלית. / ולכם אם לצורך המשל ה"אותיות" נמצאים בירושלים, וה"כלים" נמצאים במירון, בהכרח שבירושלים – במקום האותיות (שזה מה שרואים בגלוי) נמצאים גם הכלים (על אף שלא רואים בהשקפה ראשונה), ובמקום הכלים – במירון – נמצאים גם אותיות הציווי היוצרות את הכלים.

<u>דוגמא 1</u>: תו' ס'. העצה להתעוררות השינה (שזהו ה"אותיות" – מעין ציווי וקשרתם) הוא "סיפורי מעשיות" (זהו מעין ה"כלי", הדבר שנוצר מתורה ס', שהוא פועל את הפעולה. זהו אור התפילין עצמו), ובעיקר מעשה א' מסיפו"מ. דהיינו תו' ס' זהו "וקשרתם", הציווי, העצה; ומעשה א' מסיפו"מ הוא "פרשת שמע" – הוא אור התפילין עצמו – המעורר מהשינה.

וזהו דברי ראב"ן בביאהל"ק תו' ס' אות ו', שמראה איך בתו' ס' – בציווי, נמצא אור התפילין, ואיך במעשה הראשונה – אור התפילין, נמצא ההוראה. והוא מתחיל מהחלק השני – מסיפו"מ, שעל המעשה הראשונה רבינו הקדים: מי שהיה שומעה היה לו הרהור

תשובה (=התעוררות השינה). דהיינו רבינו הקדים וקישר את הפסוק "וקשרתם" למעשה א'. // וכן להיפך תו' ס' – ה"וקשרתם", רבינו הוסיף בשיחתו שתו' ס' עצמה היא האור של התפילין – האור של סיפו"מ שמעורר מהשינה, שלכן יכל להחזיק אותם ברציפות ג' ימים בלי שינה. / ובפל"ח – כשרבינו אמר את התיבות: עורו ישנים וכו', געו כולם בבכיות נוראות; וכן באמירת תיבות מי איכא דניים... שעלה במחשבת כ"א לפני אמירת התורה. / ועי"ש באות ע' ובתפאהל"ק, שבתו' ס' שרבינו מביא סיפור מעשה מחוני המעגל – זהו סוד סיפו"מ, וזהו ממש מעין הסיפור של מעשה א' מסיפו"מ, שהשני למלך נפל לשינת ע' שנה וכו' (ע"י עץ התפוח - זלעו"ז מעץ ה"יחרוב" וכו').

<u>דוגמא 2</u>: בהשמטות שבסוף ספר ביאהל"ק. בתו' ר"ה, ובתו' צ"ב ח"ב, יש הוראה וציווי למקרה לילה – לומר 10 קפיטליך (תיה"כ), זהו ה"וקשרתם". ותיקון הכללי שבידינו זהו אור התפילין שמקדש ומוחק את הפגם. / לפי יסוד ראב"ן בכלל ד', חוץ מאמירת תיה"כ צריך ללמוד תו' צ"ב ח"ב, ותורה ר"ה ח"א, ושיהר"ן שיחה (?). כי התורות הנ"ל פועלים את התיקונים שנאמרים בהם / ראב"ן מדבר על הצד ההפוך שבתיקון הכללי עצמו (כבר בקפיטל הראשון) מבואר ג"כ אותיות הציווי וקשרתם (מעין תו' ר"ה וצ"ב). כי זהו הפסוק: לקדושים אשר בארץ המה... כי לא תעזוב נפשי לשאול לא תתן חסידך לראות שחת – היינו מבואר הציווי – למה מיועד תיקון הכללי: מי שבא על קברו (לקדושים אשר בארץ וכו') הצדיק – החסיד – ירד לשחת, לשאול, ויוציאו משם. והנושא הוא חבלים נפלו לי... היינו פגה"ב (תו' ע"א ח"ב), והתיקון הוא נועם העליון (נפלו לי בנעימים... נעימות בימינך נצח...) וכן הקפיטל שלאחריו – אל תהיו כסוס כפרד וכו' – פגה"ב.

דהיינו גם במעשה א' מבואר שמועיל להרהור תשובה, וגם בתיה"כ מבואר שמועיל לצאת משאול.

מ"מ לכלל ד'

/ יא, ו / יז ד"ה ועין לעיל בהכללים! / כא, לו; הודעה לג / ל, פליאה ד ;
ל, ידיעה יח; ל, ידיעה כ"ח / נד, ד / נה, נו / ס, ה ו;ס, תפאהל"ק ז' ועתה
נשוב לדברינו / <u>ח"ב</u> ה, מאמר ל / ז, לא לז / ח, יב יט / כוכ"א שו"ס ט /

בתו' ח' – פעל הכנעת הרשע (ומיושב התוספות רחום וחנון).

בתו' ס' רבינו פעל התעוררות השינה.

בתו' ד' ח"ב פעל פעולת רפואה בעצם אמירתו ופירוט שלבי הרפואה הנצרכת.

בסימן יא רבינו פעל לתקן את מי שנפל לל"ט מלקות, וצירף את הפגומים אליו (כמשה שטיפל ב'עפריים') ולכן עיקם את הפירוש הפשוט (ש"עז" = ב"פ טל, שזה טל אורות של חירות + טל מלאכות בקדושה, והחשיב ב' מדריגות אלו לאחד, וצירף את טל הקללות והמלקויות בתוך אותו בועז – בו ע"ז)

בסימן יז – שם מבואר הנמשל הכי ברור למשל וקשרתם. ראב"ן מפרט שבכל תורה ומאמר אינו מדבר לכאורה רק מזולתו (מספר מה ההשתדלויות של הצדיקי אמת בעניין הטוב הכבוש וכו'), אבל באמת עצם הגילוי של המאמר הוא עיקר ההשתדלות. ולכן כותב: והכל בכח הרב ספרא משתעי בלשונו עט סופר וכו' (היינו מה שרב ספרא סיפר – הוא בעצמו פעל בכוחו העצום).

בסימן כ"א – שם מקשר את הפירוש הפשוט של המילים (נחמו נחמו עמי) "יאמר אלוקיכם" (מלבד פי' רבינו ש'יאמר' = ז' נרות, 'אלוקיכם' = ע' קלין) שמאמר וציווי ה' אל הנביאים "נחמו נחמו" שזה לכאורה רק ציווי לנביאים שילכו לנחם. אבל השי"ת בעצם אמירת ציוויו המשיך

לנביאים עצמם נחמה (בעצם אמירת הציווי, וכן מי שקיבל את הציווי אצל שתיהם מונח הנחמה, ומכח זה משפיעים גם לזולתו).

בסימן ל' – רבינו מספר בתורה שהצדיקים סובלים צער גדול מאתנו. ובאמירת תו"ז רבינו פעל בעצמו צער גדול מאתנו (הכאות בד' רוחות – כי מוריד א"ע לד' בנים, שכ"א כלול מכל הד' ויש בו "רשע", וטובתן של "רשעים"... (ע"ש ידיעה ב') / כמו"כ בתו"ז רבינו עצמו הוכיח ובייש (ע"ש בשם הפל"ח), שזה קשור למדת העזות מול תלמידיו, שבזה גופא זיכך עזותם.

בסימן נ"ד – עצות איך מגיעים לבירור המדמה. אבל בעצם אמירת תו"ז המשיך ופעל למוהרנ"ת כח המדמה מבורר, ומשמיעת רנ"ת תו"ז (ע"י עצם השמיעה) מאז והלאה הותר ונצטווה לחדש.

בסימן ה' ח"ב - להבנתי. רבינו מודיע שמי שמשליך עצמו לרפש וטיט זוכה להשיג גנזי נסתרות – צדיק וטוב לו צדיק ורע לו. לכאורה זה הודעה כעין וקשרתם (לזולתו), אבל האמת היא שתו"ז ה' ח"ב, היא גופא השגות גנזי נסתרות, ולכן כדי להשיג ולגלות תו"ז רבינו היה חייב לפני כן ליפול לרפש וטיט.

בסימן ז' ח"ב - וכן בסימן ה' הנ"ל יש עוד נקודה. לא רק שבעצם אמירת התורה רבינו פעל את הנאמר בו, אלא גם קודם לכן קיים את הנאמר, ועי"ז גופא המשיך את התורה מאין ליש, וגם פעל בעת האמירה וכו'. לכן קודם לתו"ז ה' רבינו קיים את הנפילה לרפש וטיט. ובעת אמירת תו"ז בעין סייג לחכמה שתיקה, אז רבינו ביצע מיד שתיקה! וגם מיד רימז תשובה על הקושיה, שזהו סוד רמזי הידים. (וכן דיבר מקודם עם חתנו וכו' (תו"ס ח"ב)

שם ל"ז – תו"ז ח"ב זה גופא המקיפים העליונים (כעין החידוש בתו"ה ח"ב) וזה גופא יוצר צלם האדם – לכן כל האיברים (שכלולים בצורת וצלם אדם) מבוארים שם.

שם אות פה – פעל חוץ משעת אמירת התורה גם סביבותיה (לפני ואחרי).

דוגמאות של ראב"ן לכלל זה שלא זכיתי להבין:
תורה ו', פ"ז ח"ב.
תורה נ"ה אות נ"ו. מובן מדבריו שהנושא קשור לרע עין המובא בתורה. אבל לא מובן העונש של ההתרחקות.
בהשמטות. זה שבמכתם לדוד מדובר מהעניין הזה עצמו.